

Jak si poradit v pozici oběti trestného činu

Veronika Kristková

a kol.

Edice Manuály

LIGA LIDSKÝCH PRÁV

Jak si poradit **v pozici oběti** trestného činu

Veronika Kristková

a kol.

LIGA LIDSKÝCH PRÁV

JAK SI PORADIT V POZICI OBĚTI TRESTNÉHO ČINU

Veronika Kristková a kol.

Grafika a sazba — Šimon Chloupek, Veronika Hrnčiariková, Ekografika.cz

Edice — Manuály

Aktualizování a doplnění první verze této publikace z roku 2008

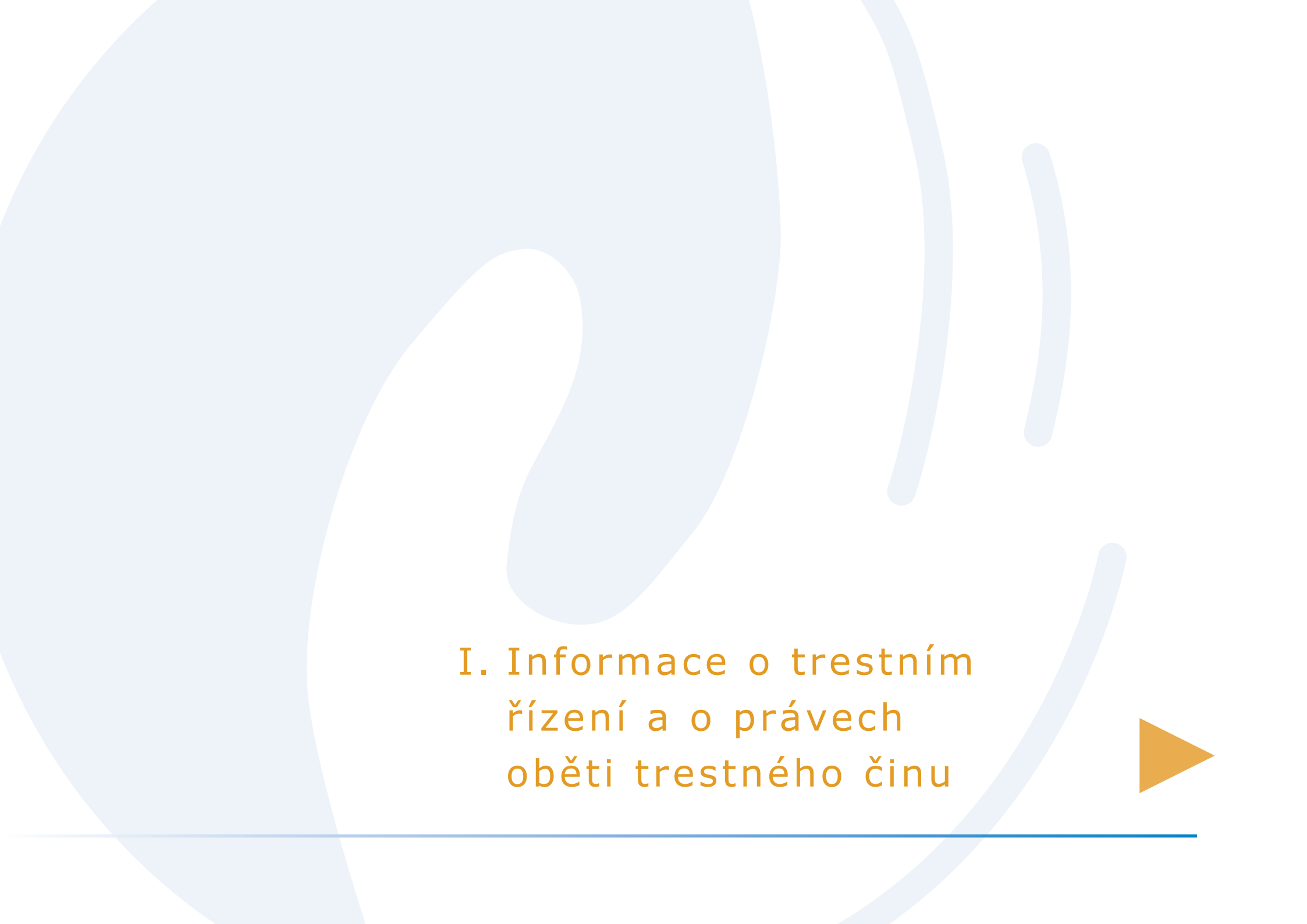
o praktické příklady bylo podpořeno Nadací Open Society Fund Praha

© Liga lidských práv, Brno 2008, 2009

► Obsah

I. INFORMACE O TRESTNÍM ŘÍZENÍ A O PRÁVECH OBĚTI TRESTNÉHO ČINU	4
I.1. Byl proti vám spáchán trestný čin? Co dál?	7
I.2. Jaká bude vaše role v trestním řízení	7
I.3. Podání trestního oznámení	8
I.4. Co se bude dít dál? (přípravné řízení)	9
I.5. Hlavní líčení u soudu	10
I.6. Pokud vystupujete v trestním řízení jako svědek	11
I.7. Odvolací řízení a mimořádné opravné prostředky	11
I.8. Právní moc – výkon rozhodnutí	12
I.9. Náhrada škody způsobené trestným činem v trestním řízení (adhezní řízení)	12
I.10. Zajištění nároku poškozeného na náhradu škody na majetku obviněného.	12
I.11. Náhrada škody způsobené trestným činem v občanskoprávním řízení	13
I.12. Náhrada nákladů trestního řízení poškozenému	13
I.13. Peněžitá pomoc od státu (na základě zákona č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžitě pomoci obětem trestné činnosti)	15
I.14. Zvláštní zkrácené trestní řízení (trestní příkaz)	15
I.15. Účast poškozeného v dalších zvláštních řízeních (odklony).	16
I.16. Mediace	18
I.17. Co když je pachatelem mladistvý?	18
I.18. Pokud je obětí vaše dítě	20
II. KONTAKTY ORGANIZACÍ POSKYTUJÍCÍCH POMOČ OBĚTEM TRESTNÝCH ČINŮ (NEVLÁDNÍ ORGANIZACE, STÁTNÍ INSTITUCE)	22
II.1. Liga lidských práv	24
II.2. Poradenství obětem trestných činů obecně	25
II.3. Pomoc obětem domácího násilí.	26
DONA linka	26
Spondea	26
EVA – poradna pro ženy a dívky v nouzi	26
Intervenční centra ČR – pomoc obětem domácího násilí.	26
II.4. Pomoc obětem znásilnění a sexuálního zneužívání	27
II.5. Pomoc obětem dopravních nehod	27
II.6. Pomoc dětským obětem	28
II.7. Pomoc obětem v psychické krizi	29
II.8. Pomoc obětem z řad seniorů	31
II.9. Pomoc obětem obchodování s lidmi.	32
III. VZORY PRÁVNÍCH PODÁNÍ	34
III.1. Vzor trestního oznámení	29
III.2. Vzor stížnosti proti usnesení o odložení věci	31
III.3. Vzor návrhu poškozeného na uložení povinnosti obžalovanému nahradit škodu.	32
III.4. Vzor návrhu poškozeného na uspokojení nároku na náhradu škody zajištěním majetku obviněného	29
III.5. Vzor odvolání poškozeného proti výroku rozsudku o náhradě škody	31

I. Informace o trestním
řízení a o právech
oběti trestného činu

I.1. Byl proti vám spáchán trestný čin? Co dál?

Jestliže jste se stali obětí jednání, o kterém se domníváte, že by mohlo být trestným činem, procházíte jistě nelehkým obdobím. Zejména pokud vůči vám bylo spácháno násilí, cítíte se zřejmě zaplaveni mnoha různými pocity a potížemi, které jsou však normální reakcí každého člověka na prožité trauma. Zvláště v případech násilných trestných činů se může jednat o pocity strachu, úzkosti, prázdnoty a otupění, vyčerpání, žalu, smutku, deprese, viny, hanby, vzteku a podrážděnosti, paniky, zmatenosti, ztráty soukromí a kontroly, bezmocnosti. Můžete trpět nočními můrami, ztrátou paměti nebo fyzickými příznaky nemoci. Podobné to může být i v případě, že se obětí stal někdo z vašich blízkých. Není nutné, abyste se svými pocity byli sami. Nebojte se **požádat o pomoc odborníka**, například v některé z pomáhajících organizací (viz kapitola **II. Kontakty organizací poskytujících pomoc obětem trestných činů**).

Je pravděpodobné, že budete nyní potřebovat informace, abyste se v nové situaci dobře zorientovali. Následující text vám proto nabízí informace o průběhu trestního řízení tak, abyste je mohli prakticky uplatnit. Pro větší srozumitelnost jsme museli tu a tam přistoupit k určitému zjednodušení. V konkrétních případech se totiž trestní řízení může značně lišit podle typu spáchaného trestného činu (je rozdíl například mezi trestným činem úplatkářství, pytláctví, krádeže, znásilnění, únosu a vraždy). Pokud vám tedy nebude něco jasné, **neváhejte se zeptat** policistů, ve specializované poradně nebo advokáta. Je také možné, že se v důsledku spáchaného trestného činu zhoršila vaše sociální situace. Pokud jste utrpěli újmu na zdraví, můžete **požádat o peněžitou pomoc od státu**. Více o tom viz kapitola **I.13. Peněžitá pomoc od státu**.

I.2. Jaká bude vaše role v trestním řízení

Trestní řízení je postup orgánů činných v trestním řízení (Policie ČR, státního zástupce, soudu), jehož cílem je odhalit trestný čin a jeho pachatele spravedlivě potrestat. Vy, jako osoba, která utrpěla v důsledku trestného činu újmu (škodu na zdraví, škodu na majetku, morální újmu nebo jinou škodu), v něm budete mít postavení tzv. **poškozeného**. Současně také ale můžete být v roli **svědka** trestného činu, který vypovídá o tom, co mu je známo o trestném činu, o okolnostech důležitých pro trestní řízení, a vaše výpověď bude sloužit jako důkaz k usvědčení pachatele.

Jako poškozenému vám trestní řád umožňuje aktivně se trestního řízení účastnit. Záleží samozřejmě jen na vás, zda budete svá práva vykonávat. Pokud se nechcete z různých důvodů trestního řízení jako poškozený účastnit (například proto, že vzpomínky na trestný čin ve vás vyvolávají nepříjemné pocity), můžete se **vzdát svých procesních práv** (například práva činit návrhy na doplnění dokazování, účastnit se hlavního líčení, před skončením řízení se k věci vyjádřit), která vám trestní řád jako poškozenému přiznává, a to výslovným prohlášením vůči příslušnému orgánu činnému v trestním řízení. Vzdáním se procesních práv poškozeného se však nezbavujete povinnosti vypovídat v řízení jako svědek s výjimkami uvedenými níže (viz kapitola **I.6. Pokud vystupujete v trestním řízení jako svědek**). Vzdáním se procesních práv v trestním řízení se nevzdáváte práva na náhradu škody způsobené trestným činem v občanskoprávním řízení.

PŘÍKLAD 1

Paní R. byla znásilněna, což jí způsobilo tak traumatický zážitek, že ačkoli učinila trestní oznámení, rozhodla se vzdát svých procesních práv jako poškozené. Přesto musela učinit svědeckou výpověď.

Můžete si také určit zástupce, tzv. **zmocněnce**, který bude v řízení vystupovat za vás (samozřejmě svědeckou výpověď musíte učinit osobně). Vaším zmocněncem může být kterákoli osoba starší osmnácti let, jejíž způsobilost k právním úkonům nebyla soudem omezena (například kvůli psychické nemoci) a která nemá v řízení postavení svědka, znalce nebo tlumočníka. V konkrétním případě to může být třeba váš známý nebo advokát. Zmocněnec pak bude za vás v řízení jednat, a pokud mu to policie umožní, může se také například účastnit vašeho výslechu a být vám tak psychickou oporou.

Pokud vám byla způsobena škoda na zdraví nebo na majetku, jejíž náhradu žádáte po pachateli (viz dále), a nemáte dostatek finančních prostředků, abyste si mohli dovolit zaplatit právní zastoupení advokátem, můžete požádat soud o **ustanovení zmocněnce** advokáta, který vás zastoupí **bezplatně nebo za sníženou odměnu** (podle toho, jak soud vyhodnotí vaši finanční situaci). Žádost se podává prostřednictvím státního zástupce (pokud se věc již nachází ve stadiu, kdy byla podána obžaloba, podává se žádost přímo k soudu) a je třeba k ní připojit doklady o vašich příjmech (je vhodné doložit například, že jste zařazeni do evidence uchazečů o zaměstnání, daňové priznání, výpis z bankovního účtu, výpis z katastru nemovitostí, čestné prohlášení, že nevládníte žádný majetek, ze kterého byste

mohli hradit zastoupení zmocněncem). Jako poškozený nemáte nárok na ustanovení advokáta, kterého si sami zvolíte, ačkoliv není vyloučeno, aby soud ustanovil advokáta, kterého mu navrhnete. Pokud by vám soud v ustanovení advokáta vůbec nevyhověl, můžete podat obdobnou žádost ještě i k České advokátní komoře. Tam můžete svou žádost směřovat i v případě, že vám nevznikla škoda na zdraví nebo na majetku, ale škoda morální nebo jiná (například pokud jste pozůstalými po oběti). Více informací, jak podat tuto žádost, najdete na stránkách České advokátní komory (<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=144>).

V průběhu celého trestního řízení, tj. jak v průběhu přípravného trestního řízení, tak v řízení před soudem, máte právo **navrhovat důkazy**, které mohou pomoci usvědčit pachatele nebo prokazují výši škody, která vám byla způsobena (kupříkladu se může jednat o lékařské zprávy, znalecký posudek apod.). Samozřejmě důkazy k prokázání viny pachatele shromažďuje především policie, nemusíte se proto obávat, že by jeho odsouzení záviselo na vaší aktivitě. Vy svého práva využít můžete, a nemusíte.

PŘÍKLAD 2

Pan V. byl přepaden na ulici. Policie provedla ohledání místa činu, pan V. přinesl lékařskou zprávu a učinil výpověď. Následně navrhl výslech pana O., který šel v době přepadení náhodou kolem.

Také můžete **nahlížet do spisu**, opisovat si z něj údaje nebo si na své náklady pořizovat kopie. Toto právo můžete vykonávat ve všech stadiích trestního řízení, ať už se spis nachází

u policie, na státním zastupitelství nebo u soudu. Ze závažných důvodů vám může být právo nahlížet do spisu policií nebo státním zástupcem odepřeno. Pokud vám toto právo odepřel policejní orgán, můžete požádat státního zástupce o přezkoumání důvodů. Nahlížení do spisu vám může pomoci sledovat, v jakém stadiu se věc nachází, a připravit se na hlavní líčení u soudu. Velmi důležité to pro vás bude v případě, že bude trestní řízení odloženo nebo zastaveno a vy budete chtít proti tomuto rozhodnutí podat stížnost (viz dále).

Rozšiřující výklad:

K odepření práva nahlížet do spisu dochází většinou z obavy, že by mohlo dojít k ohrožení, nebo dokonce úplnému zmaření výsledků přípravného řízení – například ještě nedošlo k výslechu všech svědků a hrozilo by, že osoba oprávněná k nahlížení a pořizování opisů či kopií ze spisu by je mohla seznámit s výpověďmi ostatních, takže by nevyprávěli pravdivě.

Pokud vám trestným činem vznikla škoda na zdraví nebo majetková škoda, můžete v trestním řízení žádat po pachateli její náhradu, a tedy **vznést nárok na náhradu škody**. To můžete udělat hned při prvním kontaktu na policii nebo později, nejpozději však na začátku hlavního líčení (u soudu). K návrhu je třeba také přiložit potřebné doklady o škodě, pokud nejsou již součástí spisu (u některých trestných činů, například u krádeže, zjišťuje škodu sama policie a podle její výše se posuzuje i závažnost spáchaného činu). V případě škody na zdraví požádejte svého lékaře, aby vaše zranění či onemocnění ohodnotil podle vyhlášky ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského

uplatnění. Jestliže navrhnete, aby vám pachatel škodu uhradil, musí soud o vašem návrhu rozhodnout, a to tak, že vašemu návrhu buď vyhoví zcela, nebo vás odkáže na řízení ve věcech občanskoprávních. To znamená, že trestní soud nikdy nemůže říci, že nárok na náhradu škody nemáte. Pokud tedy v trestním řízení náhradu škody navrhnete, je to pro vás výhodné, protože nemusíte hradit soudní poplatky a nemůžete vlastně nic ztratit. Podrobněji o uplatnění nároku na náhradu škody způsobené vám trestným činem viz kapitoly o náhradě škody způsobené trestným činem.

PŘÍKLAD 3

Pan X. byl při vlámaní do jeho bytu zmlácen. Jeho lékař mu následně vystavil lékařský posudek spolu s hodnocením závažnosti jeho zranění. Tyto dokumenty předložil pan X. v trestním procesu proti obžalovanému u soudu, kde zažádal o odškodnění svého zranění pachatelem. Soudce uznal jeho nárok a tomuto návrhu vyhověl, aniž by bylo potřebné zahajovat nové řízení u civilního soudu a platit soudní poplatky.

I.3. Podání trestního oznámení

Podle našeho trestního zákona jsou orgány činné v trestním řízení (zejména Policie ČR) povinny stíhat všechny trestné činy, o kterých se dozví z různých zdrojů. To znamená, že se nemůžete jít na policii pouze poradit a pak se teprve rozhodnout, jestli chcete trestní oznámení podat. V tu chvíli by totiž už byli policisté povinni začít celou věc prověřovat. Podat trestní oznámení může a u některých trestných činů (například u týrání

dítěte) dokonce musí každý, kdo se o takovém jednání dozví. Každý oznamovatel (včetně poškozeného) může požádat, aby byl do jednoho měsíce vyrozuměn, jaká opatření policie ve věci udělala. Pokud neuvědomíte, že chcete být **do jednoho měsíce vyrozuměni**, nebudete vyrozuměni o dalším vývoji případu.

PŘÍKLAD 4

Soused paní Z. protiprávně ukládá nebezpečné odpady v blízkosti jejího pozemku, čímž jí hodně znepríjemňuje život. Ta neví, jak by mohla situaci napravit. Dojde se proto poradit na policii, ale jelikož nechce situaci zhoršit a narušit vzájemné vztahy, odmítá podat trestní oznámení. Policie však již začne s prověřováním celé věci.

Je možné, že o trestném činu (například znásilnění) víte pouze vy a pachatel. Pak pro vás může být velmi těžké se někomu svěřit. Možná se stydíte nebo na vás pachatel tlačí, abyste mlčeli. Nebojte se vyhledat specializovanou poradnu (viz kapitola **II. Kontakty organizací poskytujících pomoc obětem trestných činů**), kde vám poradí, jak ve vašem konkrétním případě zajistit vaše bezpečí, a případně vám mohou pomoci sestavit **písemné trestní oznámení**. To zašlete Policii ČR nebo státnímu zastupitelství, které jsou povinny vaše trestní oznámení přijmout. V trestním oznámení by mělo být uvedeno, kdo ho podává (lze jej však podat i anonymně), komu se podává, kdy, kde a jakým způsobem došlo k události, která zakládá podezření ze spáchání trestného činu, kdo skutek spáchal (případně uveďte, že pachatel je neznámý), co bylo událostí způsobeno (škoda), vhodné je označit také důkazy a svědky a požádat, abyste byli vyrozuměni do jednoho měsíce o učiněných opatřeních (viz kapitola **III.1. Vzor trestního oznámení**).

Rozšiřující výklad:

K odepření práva nahlížet do spisu dochází většinou z obavy, že by mohlo dojít k ohrožení, nebo dokonce úplnému zmaření výsledků přípravného řízení – například ještě nedošlo k výslechu všech svědků a hrozilo by, že osoba oprávněná k nahlížení a pořizování opisů či kopií ze spisu by je mohla seznámit s výpověďmi ostatních, takže by nevyprávěli pravdivě.

Pokud se rozhodnete podat oznámení **ústně na policii nebo státní zastupitelství**, bude s vámi sepsán o celé události protokol. Policie v této fázi vaše oznámení ještě neoznačuje titulem „trestní oznámení“, protože bude teprve vyhodnocovat, zda se v daném případě jedná o trestný čin nebo třeba o přestupek. Připravte se na to, že na policii strávíte nejspíše několik hodin. Chvilí bude trvat, než se dostanete na řadu. Po tu dobu budete pravděpodobně čekat na chodbě. Následně s vámi policejní komisař trestní oznámení sepíše, což si také vyžádá svůj čas. Jako **psychickou podporu** si s sebou k podání trestního oznámení můžete vzít někoho blízkého nebo známého, nemělo by se však jednat o osobu, která by mohla být ve věci svědkem. Zákon sice výslovně nezakotvuje takové právo, avšak není to ani zakázáno, a policista by vám tedy měl vyhovět. Případně si s sebou můžete vzít advokáta.

PŘÍKLAD 5

Paní S. byla v noci v parku znásilněna. Jelikož je těžce psychicky otřesena, k události se už nechce vracet, a protože se bojí toho, co ji čeká na policii, zavolá své dobré kamarádce, aby ji doprovázela.

Nezapomeňte požádat o **kopii protokolu**. Může se vám hodit, například pokud se budete chtít poradit s právníkem. Navíc na první straně bývá uvedeno poučení o vašich zákonných právech.

V případě, že pachatelem trestného činu je váš rodinný příslušník nebo osoba vám blízká, mohou po vás policisté žádat navíc i vyjádření, že dáváte **souhlas s trestním stíháním**.

PŘÍKLAD 6

Paní M. ukradl syn, který se o ni naprosto nezajímal a se kterým už roky nepromluvila kvůli jeho alkoholismu, sumu 20 000 Kč, kterou měla schovanou doma ve spíži. Rozhodla se to oznámit na policii, kde po ní požadovali také souhlas s trestním stíháním jejího syna, pana M.

Totéž může nastat v situaci, kdy trestní oznámení podal někdo jiný, ale poškozeným jste vy. Souhlas poškozeného se vyžaduje jen u některých trestných činů. Zákon s touto možností počítá pro případ, že byste si trestní stíhání blízké osoby nepřáli. Předpokládá se totiž, že by mohlo mít negativní důsledky i pro vás, kupříkladu ve formě nevídané pozornosti vašeho okolí. Může se jednat třeba o situaci, kdy jste byli zraněni při dopravní nehodě, kterou zavinil váš manžel, či podobně. Na druhou stranu se může také stát, že se osoba, která je ze zákona považována za vám blízkou, na vás dopouští násilí, nutí vás, abyste svůj souhlas s trestním stíháním odvolali, nebo vás citově vydírá. Takovému tlaku můžete být vystaveni i později v průběhu řízení, protože i když souhlas udělíte, můžete jej kdykoli odvolat až do doby, než se soud odebere k

závěrečné poradě (pokud byl vydán trestní příkaz – viz kapitola I.14. **Zvláštní zkrácené trestní řízení (trestní příkaz)** – pak do doby, než jej soud doručí obviněnému, osobám, které mohou ve prospěch obviněného podat odvolání, a státnímu zástupci). Jestliže však jednou souhlas odepřete nebo vezmete zpět, nemůžete jej znovu udělit a trestní stíhání pachatele pro tento konkrétní čin je tím vyloučeno. Zákon sice umožňuje v takovém případě v trestním stíhání pokračovat bez vašeho souhlasu, ale pouze tehdy, pokud je z okolností zřejmé, že jste jednali v tísní vyvolané výhrůžkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností. V praxi se ovšem téměř nestává, že by orgány činné v trestním řízení pokračovaly ve stíhání bez vašeho souhlasu.

PŘÍKLAD 7

Paní M. uvěřila slibům svého syna, že jí peníze vrátí a navíc že se změní a začnou se spolu více stýkat, a daný souhlas na policii vzala zpět. Bohužel její syn nic ze slibovaného nesplnil a paní M. se rozhodla, že chce, aby policie v trestním stíhání pokračovala. To už ale nebylo možné.

Pokud na vás proto pachatel jakkoli tlačí, neváhejte to sdělit policii a informovat se o možnostech, jak zajistit vaše bezpečí. Pomoci vám mohou i specializované poradny. Důležité je, že nemusíte cítit odpovědnost za osud pachatele. Jen on sám odpovídá za své jednání. Při rozhodování, zda souhlas udělit, či ne, zvažujte vlastní zájmy. To je ostatně také smyslem tohoto zákonného ustanovení. Pokud se nemůžete hned rozhodnout, požádejte policisty o určení lhůty pro vaše vyjádření. Ta může činit maximálně 30 dní.

PŘÍKLAD 8

Jestliže syn ukradne doma hotovost nebo šperky, babička pomluví vnučku nebo třeba muž znásilní ženu, která je jeho družkou, je to jednání, které spadá pod § 163a trestního řádu, kde je úplný výčet případů, kdy je k trestnímu stíhání zapotřebí souhlas poškozeného, a je tedy třeba tento souhlas získat.

Vzor pro podání souhlasu s trestním stíháním naleznete [zde](#).

Člověk, který se stal obětí trestného činu, bývá často také svědkem. Tato role může být v případě některých pachatelů (například pachatelů organizovaného zločinu) velmi nebezpečná. Náš právní řád proto zná různé způsoby, jak ohrožené svědky chránit. Jedním z takových způsobů je i **utajení identity svědka**. Pokud se obáváte, že by vás pachatel mohl pronásledovat, ohrozit život nebo zdraví vás a vašich blízkých nebo vám způsobit jinou vážnou újmu, požádejte už při prvním kontaktu na policii o utajení své identity. Policie pak vaše osobní údaje do spisu uvádět nebude (do spisu totiž mimo vás může nahlížet i obviněný a jeho obhájce). Také u hlavního líčení budou učiněna opatření k utajení vaší podoby a totožnosti. Bohužel ale na utajení nemáte ze zákona nárok, policie tedy posoudí, zda důvody k němu skutečně existují. Pokud by vám nebylo vyhověno, můžete podat stížnost státnímu zástupci. Dokud nebude definitivně rozhodnuto, budou vaše údaje utajovány. Další problém spočívá v tom, že po celou dobu trestního řízení policie, státní zástupce nebo soud přezkoumávají, zda důvody vaší ochrany stále trvají. Pokud shledají, že ne, utajení zruší. Bohužel zákon nestanoví povinnost vás o tom informovat, nemůžete ani podat stížnost. Nepodceňujte proto situaci

a ihned policii oznamte, že je vám vyhrožováno pachatelem nebo jinými osobami. Utajení totožnosti samozřejmě nemá smysl, pokud vás pachatel již zná. Existují i další způsoby ochrany, informujte se o možnostech na policii, sdělte policistům své obavy.

PŘÍKLAD 9

Pan J. se stal svědkem zločinu spáchaného známým násilníkem P. Manželka pana J. náhodou zaslechla bratra P., jak na ulici říkal svému známému, že až zjistí, kdo proti jeho bratrovi P. svědčil, tak že „ten to pěkně schytá“. Pan J. poskytne výpověď, požádá o utajení totožnosti a podloží to slovy své manželky – takže policie jeho žádosti vyhoví.

I.4. Co se bude dít dál? (přípravné řízení)

Poté, co jste vy nebo někdo jiný oznámili trestný čin, začne policie tzv. **prověřování**. V této fázi se zjišťuje, zda je možné skutek posoudit jako trestný čin a kdo je pravděpodobným pachatelem.

PŘÍKLAD 10

Stará paní podá trestní oznámení na sousedy, kteří jí dělají naschvály, a to zejména tím, že jí schovávají boty, které nechá za dveřmi, na různá místa v domě. Takové jednání není trestným činem, ale mohlo by být vyhodnoceno jako přestupek proti občanskému soužití.

Policie od vás může požadovat tzv. vysvětlení, a to zejména v případě, kdy jste to nebyli vy, kdo podal trestní oznámení. **Podání vysvětlení** probíhá stejným způsobem, jako bylo výše uvedeno o podání trestního oznámení do protokolu, s tím rozdílem, že budete na policii písemně předvoláni. Platí pro vás v tomto případě i stejná doporučení. Již při podání vysvětlení máte právo na právní pomoc advokáta.

PŘÍKLAD 11

Vraťme se k příkladu týrané ženy. Ona je v tomto případě poškozenou, ale trestní oznámení nepodala ona, ale její bratr. Policie ji proto může pozvat k podání vysvětlení.

Jestliže v průběhu řízení zjistíte v postupu policie nedostatky, například v podobě průtahů, můžete kdykoli požádat státního zástupce o **přezkoumání postupu policejního orgánu**. Stejně tak můžete žádat o přezkoumání postupu státního zástupce (okresního nebo krajského státního zastupitelství) vyšší státní zastupitelství (krajské nebo vrchní).

PŘÍKLAD 12

Slečna K. byla zmlácena svým bývalým přítelem, který je ženatý. Bohužel jí i nadále vyhrožuje. Vyděšená slečna K. proto podá trestní oznámení, ale policisté jí nevěří a nevyšetřují případ řádně. Slečna K. se rozhodne požádat státního zástupce o přezkoumání postupu policie

Pokud policisté získají dostatek informací, aby bylo možné z trestného činu obvinít konkrétní osobu, **zahájí trestní stíhání** tím, že pachateli zašlou tzv. **sdělení obvinění**. Policejní orgán může ale naopak věc **odložit**, zejména pokud se o trestný čin nejedná, nebo ji **odevzdat přestupkové komisi**, pokud se jedná o přestupek. Toto rozhodnutí vám bude doručeno, a pokud s ním nebudete souhlasit, můžete podat **stížnost** (viz kapitola III.2. **Vzor stížnosti proti usnesení o odložení věci**), o které rozhodne státní zástupce (podává se však k policejnímu orgánu, který vydal rozhodnutí). Důležité je, že stížnost proti jakémukoli rozhodnutí se vždy musí podat do tří dnů od jeho doručení. Pokud je pro vás nemožné tuto lhůtu dodržet, můžete podat stížnost jen formálně bez odůvodnění a toto doplnit později (uvedte, dokdy jej doplníte, například do sedmi dnů). Není to sice správný zákonný postup, ale orgány činné v trestním řízení jej obvykle akceptují.

PŘÍKLAD 13

Policie se rozhodne případ slečny K. pro nedostatek důkazů odložit. Ta s tím nesouhlasí, jelikož vyhrůžky jejího bývalého přítele i nadále pokračují. Podává proto do tří dnů stížnost proti odložení případu.

Sdělením obvinění začíná další fáze řízení, která se nazývá **vyšetřování**. Jste-li současně svědky trestného činu, je možné, že v této fázi budete **vyslechnuti na policii** (a to i v případě, že jste již podávali vysvětlení). Zejména se to tak dělá u trestných činů, jejichž vyšetřování je složitější a dá se čekat, že bude trvat delší dobu. I v tomto případě můžete mít s sebou, pokud vám to policisté umožní, svého zmocněnce

nebo osobu, která vám bude psychickou oporou. Je možné, že se výsledku bude účastnit sám obviněný nebo jeho obhájce a budou vám klást otázky. V takovém případě vám může pomoci, budete-li mít s sebou svého zmocněnce, který by se případně mohl ohradit proti způsobu kladení otázek apod. Jestliže jste svědkem, musíte vypovídat pravdivě a nemůžete výpověď odmítnout mimo zákonem vymezené důvody. **Jste oprávněni odepřít vypovídat**, jestliže byste svojí výpovědí způsobili nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželovi nebo druhovi anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu byste právem pociťovali jako újmu vlastní. Odepřít výpověď však nemůže ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví o spáchání trestných činů, na které se vztahuje oznamovací povinnost dle § 168 trestního zákona (kupříkladu trestný čin týrání svěřené osoby nebo vraždy).

PŘÍKLAD 14

Již zmíněná týraná žena má na policii vypovídat proti svému manželovi. Aby se necítila ohrožena, protože manžel jako obviněný bude přítomen, může si s sebou vzít třeba svého bratra nebo kamarádku či přímo advokáta.

Například manželovi příbuzní mohou výpověď odmítnout, i když jsou s domácím násilím v jejich rodině obeznámeni.

Pokud je obviněný ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, můžete **žádat informace o jeho propuštění nebo útěku**. Žádost adresujte státnímu zástupci nebo soudu (to v případě, že se věc už nachází u soudu, tzn. po

podání obžaloby). Pokud o informaci o propuštění nebo útěku obviněného z vazby nebo výkonu trestu nepožádáte, nebudete o daných skutečnostech informováni. Mějte ale na paměti, že ani taková ochrana není absolutní, protože nějakou dobu trvá, než se k vám sdělení o útěku či propuštění dostane (poštou). Pokud vám tedy pachatel už dříve vyhrožoval či podobně, oznamte své obavy policii.

PŘÍKLAD 15

Do domu pana K. se vloupal nepolepšený bezdomovec J. Policie ho včas chytila a byl odsouzen do vězení kvůli jiným proviněním. Jelikož se pan K. obává, aby se to už neopakovalo, požádá policii, aby ho informovala o propuštění pana J. z vězení, aby stihl svůj dům včas zabezpečit.

Po skončení vyšetřování předá policejní orgán spis státnímu zástupci, který buď podá **obžalobu** (o tom budete vyrozuměni), nebo věc postoupí jinému orgánu (například přestupkové komisi), jestliže výsledky přípravného řízení ukazují, že nejde o trestný čin, nebo zastaví trestní stíhání či jej přeruší. Proti postoupení věci jinému orgánu a zastavení trestního stíhání můžete jako poškozený podat stížnost (opět do tří dnů od doručení a podobným způsobem, jak je uvedeno v kapitole **III.2. Vzor stížnosti proti usnesení o odložení věci**). Proti rozhodnutí o přerušení trestního stíhání poškozený stížnost podat nemůže a pouze je o něm vyrozuměn.

PŘÍKLAD 16

Státní zástupce se rozhodne zastavit trestní stíhání proti mladému J., který teprve nedávno dosáhl zletilosti. Spolu s kamarády vykradl obchůdek s potravinami svého souseda. Ke svému činu se ale přiznal a upřímně ho lituje. Avšak sousedovi se toto rozhodnutí nelíbí, a proto se rozhodne podat proti němu stížnost.

I.5. Hlavní líčení u soudu

Před hlavním líčením vám jako poškozenému bude doručena obžaloba a soud vás vyzve, abyste mu včas sdělili **návrhy na provedení dalších důkazů v hlavním líčení** a uvedli okolnosti, které mají být těmito důkazy objasněny. Obžaloba vám bude doručena nejpozději s vyrozuměním o nařízení hlavního líčení. Vyrozumění o nařízení hlavního líčení vám musí být doručeno nejméně tři dny před datem jeho konání. Pokud se nemůžete z vážných důvodů (nemoc apod.) hlavního líčení zúčastnit, včas se omluvte a důvod nepřítomnosti soudu doložte.

K soudnímu jednání vezměte s sebou:

- ▶ Předvolání, které jste od soudu obdrželi,
- ▶ občanský průkaz či jiný průkazný doklad totožnosti,
- ▶ vyčíslení škody, pokud jste se připojili s nárokem na náhradu škody v trestním řízení,
- ▶ a popřípadě všechny listiny, k jejichž předložení jste byli soudem vyzváni či které mu chcete jako důkaz sami předložit.

Většina našich soudů zatím není vybavena oddělenými

čekárnami pro poškozené, takže budete patrně čekat na chodbě soudu před jednací síní ve společnosti ostatních svědků včetně svědků obhajoby. Nemluvte s nikým o případu nebo o svém svědectví, pokud rovněž vypovídáte jako svědek. Vaše svědectví by pak mohlo být zpochybňováno jako podjaté. Pokud máte obavy o svou bezpečnost nebo je pro vás setkání s pachatelem nebo jinými osobami traumatizující, kontaktujte telefonicky nebo písemně soudce (označujte se jako předseda senátu). Je možné se předem dohodnout na bezpečném místě v soudní budově, kde můžete čekat, aniž byste se setkali s obviněným nebo jinými osobami. Do soudní síně budete pozváni zapisovatelem nebo pomocí reproduktoru. Pokud bude vyvolána pouze trestní věc, ve které jste poškozeným, nemusíte čekat na výzvu a můžete vstoupit od soudní síně hned.

PŘÍKLAD 17

Paní H. čekala před soudní síní na předvolání, aby mohla vstoupit a vypovídat. Dlouhou chvíli si krátila povídáním s neznámým mužem. Ukázalo se, že je příbuzným pachatele daného trestného činu a jeho advokát tuto skutečnost využil v jeho prospěch a zpochybnil svědectví paní H.

Hlavní líčení je zpravidla **veřejné**. V případě, že by však byla ohrožena bezpečnost nebo důležitý zájem svědka (tedy i poškozeného, pokud vypovídá v hlavním líčení jako svědek), může soud **veřejnost vyloučit**. Vyloučení veřejnosti závisí na uvážení soudce, neváhejte ho však informovat, pokud se domníváte, že vaše bezpečnost nebo soukromí by mohly být přítomností veřejnosti v soudní síni ohroženy (například jestliže budete vypovídat o citlivých osobních otázkách).

PŘÍKLAD 18

Nezletilá J. byla znásilněná cestou domů ze školy, což jí způsobilo těžký psychický otřes. Pravidelně navštěvuje psycholožku a má problémy hovořit o tom, co se stalo. Soudce proto rozhodl o vyloučení veřejnosti během její výpovědi.

V soudní síni sedí státní zástupce po pravé ruce předsedy senátu, obhájce po jeho levé ruce. V řízení proti mladistvým pachatelům, kteří se dopustili provinění (označení pro trestný čin spáchaný mladistvými po dovršení patnácti let svého věku, ale ještě před tím, než dosáhli věku osmnácti let), sedí vpravo ještě zástupce orgánu pověřeného péčí o děti a mládež. Za zády svědka nebo po jeho pravici na lavici obžalovaných sedí obžalovaný, buď sám, nebo s jedním či více spoluobžalovanými, popřípadě, nachází-li se ve vazbě, sedávají tam s ním členové eskorty, resp. příslušníci vězeňské stráže. Poškozený sedí v lavicích určených veřejnosti. Někdy však předseda senátu dá poškozenému pokyn, aby si sedl ke stolku státního zástupce. Poškozený, který v trestním řízení vystupuje jako svědek, může být k zaujetí tohoto místa předsedou senátu vyzván kupříkladu po své svědecké výpovědi před soudem. Osoby v soudní síni se oslovují „pane“, „paní“, „slečno“ s připojením funkce či procesního postavení, ve kterém při jednání vystupují (například „pane předsedo“ jakožto oslovení soudce, „pane obhájce“, „pane doktore“, „paní státní zástupkyně“, „pane znalče“, „pane svědku“ apod.).

Předseda senátu **zahájí hlavní líčení** sdělením věci, která bude projednávána. Hned potom zjistí, zda se dostavily osoby, které byly k hlavnímu líčení předvolány nebo o něm vyrozuměny, včetně poškozeného, a zkontroluje rovněž jejich totožnost.

Po přednesení obžaloby se předseda senátu vždy musí dotázat poškozeného, zda navrhuje, aby obžalovanému byla uložena povinnost k náhradě škody způsobené trestným činem a v jakém rozsahu. Pokud se k hlavnímu líčení nedostavíte, předseda senátu tento návrh přečte, pokud je obsažen ve spise. Je vhodné uplatnit případný nárok na náhradu škody co nejdříve, nejlépe už v přípravném řízení. Někdy totiž náhlé onemocnění či jiná překážka mohou poškozenému zabránit v případném úspěšném uplatnění oprávněného nároku v trestním řízení. Uplatnit nárok na náhradu škody je totiž možné nejpozději v hlavním líčení před zahájením dokazování.

Po přednesení obžaloby a výše zmíněném vyjádření poškozeného soud vyslechne obžalovaného k obsahu obžaloby, a byl-li uplatněn nárok na náhradu škody, též k tomuto nároku.

PŘÍKLAD 19

Panu H. se vloupali neznámí lupiči do domu, rozbili mu okna, aby se dovnitř dostali, a ukradli mu cennosti. Při trestním stíhání podezřelých se pan H. rozhodl uplatnit svůj nárok na náhradu škody, a proto požadoval odškodnění hned po přednesení žaloby.

V průběhu hlavního líčení dochází zejména k **dokazování trestného činu před soudem**. Stejně jako v přípravném řízení má **poškozený právo podávat návrhy na doplnění dokazování a nahlížet do spisu**.

PŘÍKLAD 20

Před soudem se jedná o případu týrané ženy. Jako důkaz může být použita její výpověď, výpovědi svědků, lékařská zpráva o jejích zraněních apod. Její manžel může například požádat o znalecký posudek psychologa, který by hodnotil příčiny jeho chování, což by mohl být další důkazní prostředek.

Jako poškozený (nebo zmocněnec poškozeného) **máte právo klást vyslýchaným svědkům se souhlasem předsedy senátu otázky**, a to zpravidla tehdy, když předseda senátu své dotazy skončil a když už nemají otázky členové senátu.

Je-li třeba v trestním řízení posoudit složitou odbornou otázku, přibere orgán činný v trestním řízení a v řízení před soudem předseda senátu znalce. Jako poškozený můžete **vznést námitky proti odbornému zaměření znalce nebo proti formulaci otázek položených znalci**. V přípravném řízení důvodnost takových námitek posoudí státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu soudu, před kterým se v době oznámení námitek vede řízení, jsou-li námitky uplatněny v rámci opravného prostředku, posoudí je orgán, kterému přísluší o opravném prostředku rozhodnout. Poškozený může rovněž navrhnout soudu, aby si vyžádal znalecký posudek. Pokud máte nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu (viz výše), máte **právo požádat** v řízení před soudem předsedu senátu a v přípravném řízení státního zástupce, aby rozhodl o tom, že **stát ponese náklady na znalecký posudek**, který si poškozený vyžádá. Rovněž vám přísluší právo podat stížnost proti usnesení o nevyhovění této žádosti.

PŘÍKLAD 21

Paní J. byla trestným činem loupeže odcizena sbírka mincí. Aby paní J. zdůraznila její historickou hodnotu, rozhodla se navrhnout soudu, aby si vyžádal znalecký posudek na vyčíslení její hodnoty od odborníka.

Poškozený má právo před skončením řízení vyjádřit se k věci, tj. přednést v hlavním líčení **závěrečnou řeč**. Pokud nejste zastoupeni zmocněncem, máte právo přednést závěrečnou řeč osobně, jste-li zastoupeni zmocněncem, přednáší závěrečnou řeč zmocněnec.

PŘÍKLAD 22

Znásilněná nezletilá byla kvůli psychickému otřesu, který jí trestný čin způsobil, v soudním řízení zastoupená svojí matkou. Ta se také rozhodla říct soudu, co si myslí o vhodném trestu pro pachatele, a přednesla v hlavním líčení svoji závěrečnou řeč.

I.6. Pokud vystupujete v trestním řízení jako svědek

Jako poškozený budete velmi pravděpodobně vypovídat v hlavním líčení jako svědek. Předseda senátu vás nejprve poučí o povinnosti vypovídat pravdu. Pokud soudu uvedete záměrně nepravdivé informace nebo některé informace zamlčíte, vystavujete se riziku stíhání pro **trestný čin křivé výpovědi** a v případě odsouzení trestu odnětí svobody až na tři roky nebo peněžitému trestu, eventuálně dokonce trestu odnětí svobody od dvou do deseti let.

PŘÍKLAD 23

Paní J. byla jako poškozená v trestném činu loupeže předvolána vypovídat jako svědek. Byla náležitě poučena o povinnosti vypovídat pravdu. K odcizené sbírce mincí si však přimyslela i televizi, rádio a lyžařskou výbavu. Později se díky dalším svědeckým výpovědím ukázalo, že lhala, a paní J. byla proto obviněna z křivého vypovídání

Jste **oprávněni odepřít vypovídat**, jestliže byste svojí výpovědí způsobili nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželovi nebo druhovi anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu byste právem pociťovali jako újmu vlastní. Odepřít výpověď však nemůže ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví o spáchání trestných činů, na které se vztahuje oznamovací povinnost dle § 168 trestního zákona (například trestný čin týrání svěřené osoby nebo vraždy).

PŘÍKLAD 24

Mladého muže přepadne pouliční „gang“, který ho zbije do bezvědomí. On se pak rozhodne podat trestní oznámení a celá věc se dostane před soud. Do téhož gangu ovšem patří i bratr napadeného, který se však útoku neúčastnil. Ve své výpovědi před soudem může napadený odmítnout mluvit o všem, co by mohlo způsobit nebezpečí trestního stíhání jeho bratrovi.

Soud vás nechá nejprve souvisle vypovídat o všem, co o věci víte. Teprve potom vám mohou být kladeny otázky k doplnění

výpovědi nebo k odstranění případných nejasností a rozporů. Otázky klade nejprve předseda senátu, poté členové senátu, pak státní zástupce, zmocněnec poškozeného, zástupce orgánu pověřeného péčí o mládež, zákonný zástupce obviněného, respektive obžalovaného mladšího osmnácti let, potom obhájce, pokud ho obžalovaný má, a nakonec má právo klást svědkovi otázky samotný obžalovaný (respektive obžalovaní).

Pokud jste vyslýcháni jako svědek, stojíte čelem k senátu nebo k samosoudci (někdy v ohrádce). Předseda senátu vás musí poučit o vašem právu odepřít výpověď. Na položené otázky vždy odpovídáte předsedovi senátu nebo samosoudci, i když otázku položí státní zástupce, obhájce nebo obžalovaný. Během výslechu vám předseda senátu může dovolit nahlédnout do písemných poznámek před tím, než odpovíte. Předseda senátu vás může požádat, abyste mu poznámky předložili k nahlédnutí. Předseda senátu musí dbát na to, aby svědek ještě nevyslechnutý nebyl přítomen při výslechu obžalovaného a ostatních svědků.

PŘÍKLAD 25

Postarší důchodkyni vykradli za její nepřítomnosti byt v centru města. Byla předvolána vypovídat, přičemž se rozhodla uvést všechny odcizené předměty a jejich hodnotu. Jelikož si nepamatovala detaily, rozhodla se vzít si s sebou k výpovědi zápis vzniklé škody, který jí předseda senátu po nahlédnutí dovolil použít.

Pokud máte strach o svou bezpečnost, bude-li vypovídat před soudem, nebo vás přítomnost obžalovaného traumatizuje, informujte o tom předsedu senátu a požádejte ho o **vyloučení**

obžalovaného ze soudní síně. Pokud existuje obava, že v přítomnosti obžalovaného nevyprávíte pravdu, případně pokud vám nebo osobě vám blízké hrozí z podaného svědectví újma na zdraví, smrt nebo jiné vážné nebezpečí, je předseda senátu povinen učinit vhodná opatření k zajištění vaší bezpečnosti nebo utajení vaší totožnosti, případně vykázat obžalovaného po dobu vašeho výslechu z jednací síně.

Pokud vám nebo osobě vám blízké hrozí v souvislosti s podáním svědectví újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí, můžete požádat o ochranu. Pokud orgány činné v trestním řízení dojdou k závěru, že taková ochrana je nutná, můžete v řízení vystupovat jako **utajený svědek, a vaše totožnost a podoba nebude odhalována.** Výslech pak může probíhat například prostřednictvím audiospojení z jiné místnosti.

PŘÍKLAD 26

Pan H. byl v minulosti členem výtržnické skupiny, avšak rozhodl se změnit svůj život k lepšímu, napravit své chyby a vypovídat proti dalším členům. Jelikož byli všichni násilné povahy, znali ho a také jeho blízké, obával se o svoji bezpečnost a požádal policii o utajení své totožnosti. Této ochrany využil i později při své výpovědi na soudu, která probíhala v jiné místnosti za přísných bezpečnostních opatření.

Pokud jednání odpadne (**odročí se**), pak soud může stanovit jiný termín. V takovém případě se již znovu neobesílá, proto si jej zaznamenejte. Pokud je jednání odročeno tzv. na neurčito, soud později znovu obešle účastníky s nově určeným termínem hlavního líčení.

Pokud již nikdo nenavrhuje další důkazy nebo pokud bylo rozhodnuto, že se další důkazy provádět nebudou, prohlásí předseda senátu dokazování za skončené a udělí slovo k závěrečným řečem. Jako poškozený máte **právo závěrečné řeči** poté, co závěrečnou řeč přednese státní zástupce. Máte-li zmocněnce, náleží toto právo zmocněnci.

Soud může **v hlavním líčení** dle výsledku dokazování **rozhodnout** buď o vrácení věci ke státnímu zástupci, pokud je k objasnění věci třeba dalšího šetření, nebo o postoupení věci, o zastavení trestního stíhání, o přerušení trestního stíhání, o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo o schválení narovnání. Jako poškozený máte právo podat stížnost proti podmíněnému zastavení trestního řízení a schválení narovnání. O vině obžalovaného nebo o zproštění obžalovaného obžaloby rozhoduje soud rozsudkem. Pokud soud obžalovaného za trestný čin, kterým způsobil jinému majetkovou škodu, odsoudí, uloží mu zpravidla v rozsudku, aby poškozenému, tj. vám, škodu nahradil, pokud jste jako poškozený včas svůj nárok uplatnili. Pokud soud nemůže rozhodnout o náhradě škody na základě výsledků dokazování v hlavním líčení, přizná vám nárok pouze zčásti nebo zproští obžalovaného obžaloby, odkáže vás s nárokem na náhradu škody na civilní řízení (viz kapitola **I.9. Náhrada škody způsobené trestným činem v trestním řízení (adhezní řízení)**).

PŘÍKLAD 27

Pan K. byl zproštěn obvinění z krádeže automobilu, jeho majiteli tedy nebyla přiznána náhrada škody v tomto trestním řízení a byl odkázán se svým nárokem na řízení civilní.

I.7. Odvolací řízení a mimořádné opravné prostředky

V případě, že jste jako poškozený uplatnili nárok na náhradu škody způsobené trestným činem v trestním řízení (viz kapitola I.9. Náhrada škody způsobené trestným činem v trestním řízení (adhezní řízení)), máte právo se proti rozsudku **odvolat, avšak pouze pro nesprávnost výroku o náhradě škody** (viz kapitola III.5. Vzor odvolání poškozeného proti výroku rozsudku o náhradě škody).

PŘÍKLAD 28

Obžalovaný je odsouzen za ublížení na zdraví a má poškozenému zaplatit 10 000 Kč jako náhradu škody. Poškozený si však myslí, že kvalifikace trestného činu nebyla správná a že šlo o týrání, a chtěl by náhradu škody ve výši 20 000 Kč. Není možné, aby se odvolal kvůli prvnímu důvodu, ale vyšší náhradu škody by obdržet mohl.

Ačkoliv o odvolání bude rozhodovat soud vyšší instance, **odvolání se podává u soudu, který rozsudek vydal**, a to do osmi dnů ode dne, kdy vám byl rozsudek doručen. O odvolání proti rozsudku okresního soudu rozhoduje nadřízený krajský soud, o odvolání proti rozsudku krajského jako soudu prvního stupně rozhoduje nadřízený vrchní soud. Je-li rozhodnutí o uplatněném nároku poškozeného v přezkoumávané části rozsudku nesprávné, odvolací soud napadený rozsudek zruší. Zruší-li odvolací soud napadený rozsudek toliko ve výroku o náhradě škody a nerozhodne-li sám ve věci, odkáže poškozeného na řízení ve věcech

občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem.

PŘÍKLAD 29

Krajský soud zrušil na odvolání poškozeného M. výrok o náhradě škody, která byla okresním soudem určena příliš nízko. Jelikož s ním souhlasil ve výši trestu pro obviněného, odkázal poškozeného M. s náhradou škody způsobenou trestným činem na civilní řízení.

O odvolání rozhoduje odvolací soud ve veřejném zasedání. Jako poškozený **máte právo zúčastnit se veřejného zasedání** o odvolání a vy nebo váš zmocněnec musíte být o jeho konání vyrozuměni nejméně tři dny před jeho konáním. Po zahájení veřejného zasedání přednese předseda senátu nebo jím určený člen senátu napadený rozsudek a podá zprávu o stavu věci. Potom přednese odvolatel své odvolání a odůvodní je. Po přednesení návrhů ve veřejném zasedání provede odvolací soud důkazy potřebné pro rozhodnutí o odvolání, nejde-li o rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování, které by znamenalo nahrazování činnosti soudu prvního stupně. Provádění důkazů probíhá stejně jako v hlavním líčení. Poškozený má právo vyjádřit se k věci před skončením veřejného zasedání o odvolání – učinit tzv. **konečný návrh**.

Nesprávný nebo chybný výrok o náhradě škody může být rovněž samostatným důvodem pro zrušení rozsudku v rámci řízení o mimořádných opravných prostředcích, tj. v řízení dovolacím či v řízení o stížnosti pro porušení zákona, anebo důvodem k obnově řízení. Poškozený však není oprávněn podat

dovolání a **ke stížnosti pro porušení zákona či návrhu na obnovu může podat pouze podnět.**

I.8. Právní moc – výkon rozhodnutí

Rozsudek je pravomocný a zpravidla i vykonatelný, pokud zákon neumožňuje odvolat se proti němu, odvolání nebylo podáno ve lhůtě, oprávněné osoby se jej vzdaly nebo jej vzaly zpět nebo odvolání bylo zamítnuto. Pokud podáte odvolání pouze vy jako poškozený, ostatní části rozsudku mimo výrok o náhradě škody nabudou právní moci a mohou být vykonány. Vykonatelnost rozsudku znamená, že rozsudek je účinným a v případě, že není splněn dobrovolně, **je exekučním titulem** ve vykonávacím řízení. Máte právo požadovat náhradu škody na odsouzeném okamžitě. Pokud vám byla trestním rozsudkem přiznána náhrada škody a odsouzený vám škodu dobrovolně neuhradí, musíte podat podnět k zahájení exekučního řízení. Podnět se podává u soudu, který vydal rozsudek v prvním stupni, je možné jej podat rovněž ústně do protokolu u exekučního oddělení tohoto soudu.

PŘÍKLAD 30

Panu H. byla přiznána náhrada škody ve výši 20 000 Kč a obžalovaný byl odsouzen k trestu odnětí svobody na šest měsíců. K jeho výkonu nastoupil, avšak odmítl nahradit danou sumu. Pan H. musel proto podat podnět k zahájení exekučního řízení u stejného soudu, který obžalovaného odsoudil.

I.9. Náhrada škody způsobené trestným činem v trestním řízení (adhezní řízení)

Pokud vám byla trestným činem **způsobena majetková škoda nebo škoda na zdraví**, máte možnost uplatnit nárok na náhradu škody v trestním řízení. Výhodou uplatnění nároku v trestním řízení je rychlejší rozhodnutí o uplatněném nároku na náhradu škody (než pokud byste se rozhodli uplatnit tento nárok občanskoprávní cestou), navíc zde poškozenému nevznikají zvýšené výdaje spojené s vedením civilního sporu (soudní poplatek, náklady právního zastoupení), poškozený zde není zatížen důkazním břemenem (na rozdíl od civilního řízení) a včasným uplatněním nároku v adhezním řízení můžete rovněž zabránit jeho promlčení.

Uplatnit nárok na náhradu škody v trestním řízení není možné, pokud o vašem nároku již bylo rozhodnuto v občanskoprávním řízení. **Nelze rovněž uplatnit nárok na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu.** Pouze nemateriální újma vzniká často v případě některých trestných činů, kdy není způsobena újma na zdraví, ale trestný čin je pro oběť velmi traumatizující, jako je například znásilnění nebo sexuální zneužívání. V adhezním řízení **také není možné uplatnit nárok na dlužné výživné ani nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Přitom spácháním některých trestných činů může dojít pouze k bezdůvodnému obohacení** (například trestné činy podílnictví). K vrácení bezdůvodného obohacení ovšem může dojít v rámci tzv. odklonů trestního řízení (viz kapitola I.15. **Účast poškozeného v dalších zvláštních řízeních (odklony)**).

Pokud jde o náhradu majetkové škody, hradí se **škoda skutečná** (to, o co byl majetek poškozeného zmenšen) **i ušlý zisk** (to, čeho při normálním běhu okolností mohl poškozený dosáhnout). Při určení škody na věci se vychází z ceny věci v době poškození. Pokud o to požádáte, je možné nahradit vzniklou škodu rovněž uvedením v předešlý stav, to však není v praxi obvyklé. Újma na zdraví se odškodňuje pouze finančně a hradí se:

- ▶ **Náklady spojené s léčením** (zahrnují vlastní náklady na léčení, které nejsou hrazeny ze všeobecného zdravotního pojištění, náklady na vydatnější stravu, na ošetřovatelku, výpomoc v domácnosti apod.),
- ▶ **přiměřené náklady spojené s pohřbem,**
- ▶ **náklady na výživu pozůstalým** (pokud nejsou hrazeny vdovským nebo sirotčím důchodem),
- ▶ **jednorázové odškodnění pozůstalých** (manželovi, manželce, každému dítěti a každému rodiči zesnulého částka 240 000 Kč, každému sourozenci 175 000 Kč, každé další blízké osobě žijící ve společné domácnosti s usmrceným v době vzniku události, která byla příčinou škody na zdraví s následkem smrti, částka 240 000 Kč),
- ▶ **ztráta na výdělků po dobu pracovní neschopnosti** (rozdíl mezi průměrným výdělkem poškozeného a jeho nemocenským),
- ▶ **ztráta na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě** (rozdíl mezi průměrným výdělkem poškozeného před vznikem škody a výdělkem dosahovaným po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě s připočtením případného invalidního důchodu nebo částečného invalidního důchodu),
- ▶ **ztráta na důchodu** (částka rovnající se rozdílu mezi

výší důchodu, na který poškozenému vznikl nárok, a výší průměrného měsíčního výdělku, z něhož byl důchod vyměřen, byla zahrnuta náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, kterou občan pobíral v období rozhodném pro vyměření důchodu),

- ▶ **bolestné a ztížení společenského uplatnění** (utrpěná újma se lékařsky ohodnotí počtem bodů dle vyhlášky 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, za každý bod se poskytuje 120 Kč).

PŘÍKLAD 31

Útočník přepadl a vážně zranil slečnu I. Ta byla v důsledku toho po tři měsíce v pracovní neschopnosti, navíc pak na důrazné doporučení lékaře podstoupila lázeňskou léčbu, kterou ale nahradila její pojišťovna. Nadto jí zůstal trvalý následek – mírné dopadání na levou nohu, což jí zabránilo přivydělávat si k práci sekretářky jako modelka. Pachatel byl odsouzen a soud rozhodl, že mimo jiné musí uhradit náklady spojené s léčením (minerální a vitaminové doplňky, lázeňskou léčbu, ...), ztrátu na jejím výdělků, bolestné a také ztížení společenského uplatnění.

Jak již bylo výše uvedeno, **nárok na náhradu škody můžete uplatnit nejpozději v hlavním líčení před zahájením dokazování**. Později nárok na náhradu škody uplatnit nelze, a pokud neuplatníte nárok na náhradu škody včas, soud vám náhradu škody nepřizná. V takovém případě vám nezbyvá než vymáhat náhradu škody občanskoprávní cestou. Doporučujeme nárok na náhradu škody uplatnit co nejdříve. Pokud by ve

vašem případě soudce vydal trestní příkaz bez projednání věci v hlavním líčení, nemůže rozhodnout o vašem nároku na náhradu škody, pokud jej neuplatníte před vydáním trestního příkazu. Jako poškozený nemáte možnost se proti trestnímu příkazu odvolat, a tudíž pokud neuplatníte nárok na náhradu škody před vydáním trestního příkazu, budete muset náhradu škody vymáhat v občanskoprávním řízení.

Před zahájením dokazování v hlavním líčení se vás předseda senátu zeptá, zda uplatňujete nárok na náhradu škody, i když jste jej již uplatnili. V takovém případě stačí, když odkážete na svůj dříve uplatněný nárok a potvrdíte, že na něm trváte, případně potvrdíte jeho výši. Pokud nejste vy jako poškozený nebo váš zmocněnec přítomni při hlavním líčení, předseda senátu přečte váš návrh na náhradu škody z trestního spisu.

Nárok na náhradu škody vždy musíte uplatnit **vůči určité osobě**, tj. pachateli trestného činu. Nelze uplatnit nárok na náhradu škody „ve věci“, aniž byste specifikoval osobu, proti níž nárok uplatňujete. V návrhu na náhradu škody musíte uvést, **z jakého důvodu a v jaké výši nárok na náhradu škody uplatňujete**. Stačí, pokud uvedete, že skutkem, pro který je obviněný (obžalovaný) stíhán, vám byla způsobena škoda a že z tohoto důvodu uplatňujete nárok. Výše náhrady škody musí být v návrhu uvedena přesně. Může se stát, že nebudete do zahájení dokazování v hlavním líčení znát přesnou výši škody. V takovém případě uveďte v návrhu alespoň minimální částku. V některých případech stačí udat v návrhu údaje, z nichž je výše škody zřejmá bez přesného vyčíslení částky, odkaz však musí být dostatečně konkrétní. Například v případech škody na zdraví je možné odkázat na bodové ohodnocení bolestného nebo ztížení společenského uplatnění.

Nelze tedy v návrhu uvést, že například žádáte „náhradu škody ve výši, v jaké bude určena soudem“, nebo „že výši náhrady škody přesně neznáte“. Přesnou výši škody můžete zjistit až na základě dokazování v hlavním líčení, kupříkladu ze závěrů znaleckého posudku nebo odborného vyjádření. Pokud uplatníte nárok včas a řádně, pak můžete výši náhrady škody v nároku uvedenou měnit a upřesňovat až do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě v hlavním líčení. Soud vám nemůže přiznat vyšší náhradu škody, než požadujete. Pokud v průběhu dokazování v hlavním líčení vyjde najevo, že způsobená škoda je vyšší, než jste uvedli v návrhu na náhradu škody, musíte svůj nárok na náhradu škody upřesnit a sdělit soudu, že požadujete částku vyšší (viz **III.3. Vzor návrhu poškozeného na uložení povinnosti obžalovanému nahradit škodu**).

PŘÍKLAD 32

Dva ozbrojení násilníci přepadli rodinu jedoucí v autě, napadení bylo motivováno rasovou nesnášenlivostí. Při útoku došlo k poškození auta a poranění dvou členů rodiny, škoda byla předběžně vyčíslena. Následně se zjistilo, že kromě promáčknutí kapoty auta došlo k poškození motoru tak, že již nikdy nebude použitelný, a proto se ukázalo, že je škoda mnohem vyšší než původní předpoklad.

Nárok na náhradu škody lze přiznat jen v odsuzujícím rozsudku, tedy v takovém rozsudku, jímž byl obžalovaný uznán vinným trestným činem, z něhož vzešla škoda, o jejíž náhradu jde.

V adhezním řízení může soud rozhodnout o vašem nároku na náhradu škody následovně:

- ▶ Soud vám přizná (zcela nebo částečně) nárok na náhradu škody.
- ▶ Soud vás odkáže s uplatněným nárokem na občanskoprávní řízení, a to v případě, že:
 - ▶ Na základě dokazování nelze nárok přiznat, včetně situace, kdy by soud pro rozhodnutí o vašem nároku musel provádět další dokazování, které přesahuje potřeby trestního řízení a značně by jej protáhlo,
 - ▶ soud vám přizná nárok pouze zčásti a se zbytkem vás odkáže na občanskoprávní řízení nebo jiné řízení,
 - ▶ došlo ke zproštění obžaloby obviněného.

Soud nemůže váš návrh nikdy zamítnout, a to ani tehdy, dospěje-li k závěru, že nárok na náhradu škody nemáte, nebyl prokázán nebo že jste škodu spoluzavinil. Soud vás tedy vždy ve výše uvedených případech odkáže na občanskoprávní řízení. Proti rozhodnutí soudu o vašem nároku na náhradu škody máte možnost se odvolat s výjimkou případu, kdy vás soud odkáže na řízení ve věcech občanskoprávních, protože zprostil obviněného obžaloby (viz výše kapitola **I.7. Odvolací řízení a mimořádné opravné prostředky**).

I.10. Zajištění nároku poškozeného na náhradu škody na majetku obviněného

Pokud máte obavy, že obviněný bude uspokojení vašeho nároku na náhradu škody způsobené trestným činem nějakým způsobem mařit nebo ztěžovat, můžete podat **návrh na zajištění vašeho nároku na majetku obviněného**. Například pokud obviněný svůj majetek ukrývá, rozprodává, daruje svým příbuzným nebo jej převádí na jiné osoby. Návrh

se podává v řízení před soudem soudu, v přípravném řízení státnímu zástupci. V přípravném řízení může státní zástupce nárok zajistit i bez návrhu poškozeného, vyžaduje-li to ochrana jeho zájmů, zejména hrozí-li nebezpečí z prodlení. O zajištění nároku státním zástupcem máte právo být vyrozuměni.

PŘÍKLAD 33

Obviněný zapříčinil dopravní nehodu, při níž zemřel manžel a dvě děti paní J. a ona sama byla těžce zraněna. Je zřejmé, že jí bude muset uhradit celkem téměř milion korun. Proto se rozhodne darovat svůj dům a přilehlý pozemek svým dětem. Zástupce paní J. se o tom dozví a postará se, aby soud zajistil její nárok a dům nemohl být darován.

V návrhu je třeba zdůvodnit, proč se obáváte, že obviněný bude mařit nebo ztěžovat uspokojení vašeho nároku, a uvést konkrétní skutečnosti a jednání obviněného. Dále je vhodné uvést majetek obviněného, který přichází v úvahu k zajištění, případně způsob, jak je možné majetek zjistit nebo sepsat (zejména věci umístěné mimo bydliště obviněného). Zajistit lze věci, nemovitosti, případně i pohledávky obviněného. Nárok se zajišťuje do pravděpodobné výše škody. Zajistit nárok lze však až po zahájení trestního stíhání. Po zajištění nemůže obviněný se zajištěným majetkem nakládat, převést na někoho jiného nebo jej zatížit. Po dobu trvání zajištění jsou veškeré právní úkony obviněného týkající se zajištěného majetku neúčinné. Pokud je na zajištění majetek obviněného vedena exekuce v rámci jiného řízení, může k ní dojít pouze na základě souhlasu soudce nebo státního zástupce (s výjimkou pohledávek státu).

Poškozený má právo **podat stížnost proti rozhodnutí o zrušení nebo omezení zajištění nároku na náhradu škody nebo vynětí věci ze zajištění**. Ta se podává ve fázi přípravného řízení k soudu, v tomto případě proti usnesení, které vydává státní zástupce. V případě řízení před soudem se stížnost podává k soudu nadřízenému (prostřednictvím soudu, který usnesení vydal).

Namísto zajištění majetku obviněného může soud souhlasit s tím, že obviněný složí na účet soudu **peněžitou jistotu** ve výši odpovídající pravděpodobnému nároku poškozeného na náhradu škody. Pokud je složená jistota nižší, provede soud nebo státní zástupce zajišťovací úkony na majetku obviněného v rozsahu, v jakém pravděpodobný nárok poškozeného není zajištěn peněžitou jistotou. Pokud soud nebo státní zástupce peněžní jistotu nezruší v průběhu řízení, trvá jistota do právní moci odsuzujícího rozsudku. Pokud soud přizná poškozenému nárok na náhradu škody, uhradí ji soud z peněžité jistoty. Jako poškozený máte právo **podat stížnost** proti rozhodnutí **o zrušení zajištění nároku poškozeného s ohledem na složení peněžité jistoty nebo proti rozhodnutí o zrušení nebo omezení peněžité jistoty, která byla složena**.

PŘÍKLAD 34

Soud například dospěje k názoru, že zajištění je třeba omezit, protože je v částce vyšší, než je potřeba. S tímto ovšem poškozený nesouhlasí, může proto proti tomuto rozhodnutí podat stížnost, která bude mít odkladný účinek.

I.11. Náhrada škody způsobené trestným činem v občanskoprávním řízení

Pokud se vám nepodařilo uplatnit nárok na náhradu majetkové škody nebo škody na zdraví řádně a včas v trestním řízení nebo svůj nárok nemůžete uplatnit v trestním řízení, protože to trestní řád neumožňuje (například nárok na přiměřené zadostiučinění v případě nemajetkové újmy, nárok na vydání bezdůvodného obohacení), případně vás trestní soud odkázal s vaším nárokem na náhradu škody na občanskoprávní řízení, musíte podat proti pachateli žalobu na náhradu škody u civilního soudu. Stejně tak pokud bylo ve věci rozhodnuto po zkráceném řízení trestním příkazem a nebyl vám přiznán nárok na náhradu škody nebo nesouhlasíte s výší přiznané škody, nezbývá vám, než se náhrady škody domáhat občanskoprávní cestou. V případě, že vám byla způsobena nemajetková újma, se lze přiměřeného zadostiučinění domáhat v občanskoprávním řízení pouze žalobou na ochranu osobnosti.

PŘÍKLAD 35

Redaktor novin X byl odsouzen za pomluvu v souvislosti s novinovým článkem (který byl mimo jiné shledán soudem jako rasově diskriminační). Poškozený L. se hodlá domáhat přiměřeného zadostiučinění – a proto se musí obrátit na civilní soud.

I.12. Náhrada nákladů trestního řízení poškozenému

Pokud vám byl alespoň zčásti přiznán nárok na náhradu škody, je vám odsouzený povinen nahradit rovněž náklady potřebné k účelnému uplatnění vašeho nároku na náhradu škody v trestním řízení. To se vztahuje na náklady související s přibráním zmocněnce (tedy i na odměnu advokáta, pokud vaším zmocněncem byl advokát). Poškozenému lze přiznat hotové výdaje jeho i jeho zmocněnce (jízdné, stravné, nocležné, poštovné), ztrátu na výdělku poškozeného i jeho zákonného zástupce či zmocněnce, náklady, které poškozený musel vynaložit k prokázání výše škody způsobené trestným činem (například náklady znaleckého posudku). V některých případech může soud přiznat poškozenému náhradu nákladů i tehdy, pokud mu nebyl přiznán nárok na náhradu škody. Soud vám však přizná náklady řízení pouze tehdy, pokud po pravomocném skončení trestního stíhání podáte návrh na jejich přiznání a prokážete jejich výši. Nárok musíte uplatnit do jednoho roku od právní moci odsuzujícího rozsudku, jinak zaniká. Návrh na přiznání nákladů řízení může mít jakoukoliv formu podání, tedy písemnou i ústní do protokolu. Pokud nesouhlasíte s výší přiznaných nákladů, můžete podat proti usnesení o povinnosti k náhradě nákladů poškozeného stížnost. Pokud vám odsouzený přiznané náklady řízení neuhradí dobrovolně, můžete jejich náhradu vymáhat exekucí (výkonem rozhodnutí). Náklady trestního řízení lze uplatnit i v řízení proti mladistvému (viz kapitola [I.17. Co když je pachatelem mladistvý?](#)), nebo pokud soud rozhodl trestním příkazem - viz kapitola [I.14.](#)).

PŘÍKLAD 36

Pro zastupování sebe jako poškozeného si zvolíte zmocněnce,

kterému jste ovšem nuceni zaplatit odměnu. Pokud budete schopni prokázat platbu tomuto zmocněnci, máte právo ji pak od odsouzeného požadovat. Pokud soud o vaší náhradě rozhodne kladně a odsouzený vám přesto odmítne danou částku uhradit, můžete podat návrh na výkon rozhodnutí, a vymáhat tak svůj nárok například pomocí exekutora.

I.13. Peněžitá pomoc od státu (na základě zákona č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti)

Všechny orgány činné v trestním řízení (policie, státní zástupci, soudci) jsou povinny vás poučit o podmínkách poskytnutí peněžité pomoci. **Pokud vám v důsledku trestného činu vznikla škoda na zdraví nebo pokud v důsledku trestného činu zemřel váš rodič, manžel nebo dítě, kteří s vámi žili v době své smrti ve společné domácnosti, nebo pokud vám osoba, která v důsledku trestného činu zemřela, poskytovala výživu**, pak můžete za dále uvedených podmínek získat peněžitou pomoc od státu. O pomoc tedy nelze žádat, pokud byla způsobena majetková škoda (například vám byl vykraden byt) nebo pokud vám trestným činem vznikla pouze morální újma. Pomoc se poskytne, jen pokud škoda na zdraví nebo škoda způsobená v důsledku smrti trestným činem nebyla plně uhrazena pachatelem nebo z jiných zdrojů. **Tato pomoc spočívá v jednorázovém poskytnutí peněžité částky k překlenutí zhoršené sociální situace způsobené trestným činem.** V případě škody na zdraví se pomoc poskytuje buď v paušální částce 25 000 Kč, nebo ve výši, která představuje obětí prokázanou ztrátu na výdělku a prokázané náklady spojené s léčením. Tato částka se snižuje

o to, co jste již obdrželi z titulu náhrady škody z jiných zdrojů (například částečně od pachatele nebo od pojišťovny). Lze však poskytnout maximálně částku ve výši 150 000 Kč. V případě pozůstalých se (jednotlivci) poskytuje paušální částka ve výši 150 000 Kč, pomoc nesmí přesáhnout částku 450 000 Kč, a je-li počet oprávněných pozůstalých více než tři, tak se částka přiměřeně krátí. **Výše částky však může být snížena nebo nepřiznána vůbec v závislosti na sociální situaci oběti, na tom, zda oběť spoluzavinila vznik škody, a na tom, zda oběť využila všech zákonných prostředků, aby uplatnila nárok na náhradu škody.** To tedy znamená, že se předpokládá aktivní jednání oběti směřující k domožení se náhrady škody na pachateli. Proto je vždy vhodné uplatnit nárok na náhradu škody v adhezním řízení. Nelze obdržet zálohu na platbu peněžité pomoci. V určitém smyslu může funkci zálohy plnit paušální částka 25 000 Kč, kterou lze při splnění podmínek stanovených zákonem o peněžité pomoci poskytnout s tím, že bude-li ve stanovené lhůtě prokázána skutečná výše způsobené škody, lze tuto proplatit dodatečně.

PŘÍKLAD 37

Při dopravní nehodě zahynul pan D. Zůstala po něm manželka a tři děti. Měli by teoreticky nárok na pomoc od státu (minimálně děti patří mezi osoby vyživované), ale vzhledem k tomu, že manželka měla vlastní příjem, pan D. měl uzavřenou pojistku, a navíc jim pachatel nehody uhradil škodu, nebyla pomoc od státu udělena.

Podmínky pro poskytnutí peněžité pomoci od státu jsou následující:

- ▶ Pachatel byl odsouzen (pravomocným rozsudkem) nebo byl

- pro nepřičetnost zproštěn obžaloby,
- ▶ na základě výsledků šetření orgánů činných v trestním řízení nejsou důvodné pochybnosti o tom, že se stal trestný čin, v jehož důsledku vznikla oběti škoda na zdraví, ačkoliv pachatel nebyl z různých důvodů odsouzen pravomocným rozsudkem (identifikace či odsouzení pachatele není nutnou podmínkou přiznání peněžité pomoci oběti),
- ▶ výše bodového hodnocení škody na zdraví dle vyhlášky č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, dosahuje hodnoty alespoň 100 bodů.

Pomoc vám nebude poskytnuta, pokud jste nedali nebo vzali zpět souhlas k trestnímu stíhání pachatele, je-li tento souhlas podmínkou pro zahájení trestního stíhání nebo pokračování v něm. Pomoc vám rovněž nebude poskytnuta, pokud jste nepodali bez zbytečného odkladu trestní oznámení nebo pokud jste využili jako svědek své právo odepřít výpověď pro blízký vztah k pachateli, případně pokud jste trestně stíháni jako spoluobviněný. Pomoc vám rovněž nebude poskytnuta, pokud škoda na zdraví byla uhrazena z jiných zdrojů – například u dopravních nehod se přihlíží k tomu, že náhrada škody byla zajištěna pojištěním odpovědnosti za škodu. Ten, kdo se stane obětí trestného činu v souvislosti s plněním pracovních úkolů, by měl vědět, že má možnost požadovat náhradu škody podle zákoníku práce od svého zaměstnavatele. Jako příklad lze uvést škodu vzniklou v důsledku zranění způsobeného při loupežném přepadení zaměstnanci vykonávajícímu ostrahu majetku.

PŘÍKLAD 38

Syn napadl v hádce své rodiče a vážně je oba poranil. Otec dal

souhlas k trestnímu stíhání, ale matka ne. Nárok na peněžitou pomoc od státu (pokud budou splněny ostatní podmínky) by tedy matka neměla.

Žádost o peněžitou pomoc se adresuje na Ministerstvo spravedlnosti ČR, odbor odškodňování, Vyšehradská 16, 128 00 Praha 2. Žádost o poskytnutí pomoci musí být podána nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy jste se o škodě dozvěděli. V žádosti je třeba uvést vaše jméno a příjmení, datum narození, bydliště, rodné číslo a připojit k ní:

- ▶ Oprávnění zástupce jednat jménem oběti, jestliže je oběť zastoupena jinou osobou (zástupcem) na základě zákonného zastoupení (například nezletilé dítě svým rodičem) nebo na základě dohody o plné moci,
- ▶ poslední rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení o trestném činu nebo o jeho oznámení, pokud takovou písemnost nemůže oběť předložit, je třeba, aby označila orgán činný v trestním řízení, který o trestném činu naposledy konal řízení, a uvedla údaje o osobě podezřelé ze spáchání trestného činu, pokud je jí tato známa,
- ▶ v případě utrpění škody na zdraví bodové hodnocení vytrpěné bolesti, které vystaví ošetřující lékař,
- ▶ v případě žádosti pozůstalého o peněžitou pomoc úmrtí list osoby následkem trestného činu zemřelé a listiny, které dokládají vztah mezi zemřelým a pozůstalým, jež je podmínkou poskytnutí peněžitě pomoci (ve vztahu rodič – dítě se bude jednat o rodný list, u manželů je takovou listinou oddací list apod.),
- ▶ údaje o úkonech, které oběť učinila k vymáhání škody,
- ▶ údaje o majetkových a výdělečných poměrech oběti,
- ▶ osoba pozůstalá je povinna uvést, zda je jedinou osobou

splňující podmínky pro poskytnutí pomoci, popřípadě kolik osob tyto podmínky splňuje, pokud jsou jí tyto skutečnosti známy.

K podání žádosti není určena povinná forma, ministerstvo spravedlnosti však doporučuje využít „**Dotazník pro účely posouzení žádosti o poskytnutí peněžitě pomoci obětem trestné činnosti dle zákona č. 209/1997 Sb. ve znění pozdějších předpisů**“. Ministerstvo musí vyřídit vaši žádost o poskytnutí peněžitě pomoci do tří měsíců. Není třeba platit žádné správní poplatky. Proti rozhodnutí ministerstva o tom, zda peněžitou pomoc poskytne, nebo ne, není možné se odvolat.

Je třeba zdůraznit, že poskytnutá pomoc je pouze půjčka, a pokud obdržíte náhradu škody od pachatele nebo jinak, jste povinni ministerstvu spravedlnosti odvést tuto náhradu škody do výše poskytnuté pomoci. Máte možnost požádat ministerstvo spravedlnosti, aby vám bylo vrácení poskytnuté pomoci prominuto. Ministerstvo přitom přihlédne k vaší sociální situaci, celkové výši způsobené škody a výši náhrady škody, kterou jste obdrželi. Podle dosavadních zkušeností ministerstva však většina z těch, kterým byla pomoc poskytnuta, nebude vracet ani její část. Podrobnější informace najdete **na stránkách ministerstva spravedlnosti [zde](#)**.

I.14. Zvláštní zkrácené trestní řízení (trestní příkaz)

V zákonem stanovených případech může samosoudce vydat bez projednání věci v hlavním líčení **trestní příkaz**, kterým lze uložit jen některé druhy trestů a který má povahu odsuzujícího rozsudku. Pokud jste uplatnili nárok na náhradu škody, může soud trestním příkazem uložit odsouzenému škodu nahradit. Trestní příkaz vám bude rovněž doručen pouze v případě, že jste uplatnili nárok na náhradu škody. Opravný prostředek proti trestnímu příkazu se nazývá odpor. Bohužel poškozený nemá právo podat proti trestnímu příkazu odpor, to náleží pouze obviněnému a státnímu zástupci. Ve zkráceném řízení může být věc rovněž odložena nebo odevzdána jinému orgánu. O tom je poškozený vyrozuměn policejním orgánem nebo státním zástupcem. **Proti odložení věci ve zkráceném řízení policejním orgánem má poškozený právo podat stížnost k dozorujícímu státnímu zástupci (poškozený však obecně nemá právo stížnosti proti rozhodnutím státního zástupce ve zkráceném řízení).**

PŘÍKLAD 39

Násilník V. vyhrožoval panu B. ublížením na zdraví kvůli jeho odlišné rase. Policejní vyšetřování nepřineslo žádné pochybnosti o tom, zda se tohoto činu V. dopustil, naopak vše potvrdilo. Samosoudce vydal trestní příkaz, kterým byl V. odsouzen k jednoletému vězení.

I.15. Účast poškozeného v dalších zvláštních řízeních (odklony)

Podmíněné zastavení trestního stíhání (podmíněné odložení návrhu na potrestání), narovnání, odložení věci za současného schválení narovnání ve zkráceném přípravném řízení a odstoupení od trestního stíhání mladistvého představují odchylky od standardního průběhu trestního řízení a označujeme je jako tzv. odklony (patří mezi ně i zkrácené trestní řízení popsané výše). Tyto instituty slouží v první řadě k usmíření mezi pachatelem trestného činu a jeho obětí a využívají se v situacích, kdy je vzhledem k okolnostem a osobě pachatele jednoznačné, že by případným odsuzujícím rozsudkem byl uložen jen trest nespojený s odnětím svobody nebo podmíněný trest odnětí svobody.

Pro vás jako poškozeného mohou být odklony výhodnější v tom, že nemusíte čekat na skončení trestního stíhání, popřípadě se spoléhat na složité a zdlouhavé soudní vymáhání náhrady škody. Jako poškozený máte právo podat stížnost proti rozhodnutím učiněným v řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání a ve zkráceném přípravném řízení o odložení návrhu na potrestání. Rozhodnutí o schválení narovnání je možné jen se souhlasem poškozeného. Při odložení věci za současného schválení narovnání a při odstoupení od trestního stíhání mladistvého musí poškozený za určitých podmínek souhlasit s odškodněním. Na rozdíl od situace podrobněji popsané v kapitole **I.9. Náhrada škody způsobené trestným činem v trestním řízení (adhezní řízení)** bude v případě odklonů základem pro stanovení výše náhrady škody především dohoda mezi obviněným a poškozeným.

Podmíněné zastavení trestního stíhání je prozatímní rozhodnutí se stanovením zkušební doby. Soud, respektive v přípravném řízení státní zástupce může se souhlasem

obviněného podmíněně zastavit trestní stíhání, a to v řízení o trestném činu, pro který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, a jestliže se obviněný k činu doznal, nahradil případnou způsobenou škodu nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě (například obviněný může uložit peněžní částku odpovídající náhradě škody ve prospěch poškozeného do úschovy soudu, oznámit vzniklou škodu jako pojistnou událost a poskytnout potřebnou součinnost k tomu, aby škoda mohla být poškozenému uhrazena pojistitelem, provést opatření, aby škodu v souladu s právními předpisy nahradil jiný subjekt, který za ni odpovídá, kupříkladu zaměstnavatel). Poškozený může učinit podnět státnímu zástupci nebo soudu k rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, ti však nemají povinnost o něm rozhodnout. V rámci podmíněného zastavení trestního stíhání lze odškodnit pouze škodu majetkovou nebo újmu na zdraví. K podmíněnému zastavení trestního stíhání se nevyžaduje souhlas poškozeného, poškozený ale má možnost podat stížnost proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání.

PŘÍKLAD 40

Pan R. jako řidič auta zapříčinil dopravní nehodu, při které byl vážně zraněn chodec H. Řidič nepřekročil povolenou rychlost ani nebyl pod vlivem alkoholu nebo drog, navíc hned po srážce zavolal záchranku a poskytl raněnému H. první pomoc, navštívil jej později v nemocnici a podnikl všechny kroky k tomu, aby jeho pojišťovna zaplatila náklady na léčení H. Státní zástupce v přípravném řízení zjistil, že R. nemá žádný záznam v rejstříku trestů a že to byla první vážná dopravní nehoda, kterou způsobil.

Proto se rozhodl podmíněně zastavit trestní stíhání.

Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání

se využívá v situacích spadajících pod kapitolu **I.14. Zvláštní zkrácené trestní řízení (trestní příkaz)** a jedná se o formu varování podezřelého, že jeho případ bude předán soudu, pokud se nepoučí, nevyhoví uloženým podmínkám a opětovně se dopustí protiprávního jednání. Je obdobou podmíněného zastavení trestního stíhání. Namísto návrhu na potrestání může státní zástupce rozhodnout, že se podání návrhu na potrestání odkládá, jestliže se podezřelý k činu doznal, nahradil škodu, která byla činem způsobena, a s tímto způsobem vyřízení věci souhlasí. Poškozený může podat proti rozhodnutí o podmíněném odložení návrhu na potrestání stížnost.

Narovnání přichází v úvahu u deliktů, které mají povahu konfliktu mezi obviněným a poškozeným. Soud, respektive v přípravném řízení státní zástupce může se souhlasem poškozeného a obviněného rozhodnout o narovnání a zastavit trestní stíhání pro určité trestné činy, jestliže obviněný mimo jiné uhradí poškozenému škodu způsobenou trestným činem nebo učiní potřebné úkony k její úhradě, případně jinak odčiní újmu vzniklou trestným činem. V rámci narovnání lze odškodnit nejen majetkovou škodu a újmu na zdraví, ale **rovněž újmu nemajetkovou a vypořádat bezdůvodné obohacení.** **V případě narovnání má poškozený zvláštní procesní právo vyslovit souhlas s vyřízením věci tímto způsobem.** Před rozhodnutím o schválení narovnání soud a v přípravném řízení státní zástupce vyslechne obviněného a poškozeného zejména ohledně způsobu a okolností uzavření dohody o narovnání, zda dohoda byla učiněna dobrovolně a zda s ní oba souhlasí. Při narovnání se vyžaduje, aby obviněný nahradil

celou škodu nebo podnikl účinné kroky k tomu, aby byla uhrazena celá škoda. Lze rovněž uzavřít dohodu o náhradě škody, ale plnění takové dohody by mělo být zajištěno některým z občanskoprávních institutů (ručení, dohoda o srážkách ze mzdy, zástavní právo apod.) tak, aby pokud obviněný nebude po zastavení trestního řízení dohodu plnit, dosáhl poškozený uspokojení svého nároku.

PŘÍKLAD 41

Vraťme se k příkladu uvedenému u podmíněného zastavení trestního stíhání. Příklad pana R. by mohl být vyřešen i narovnáním, pokud by prohlásil, že spáchal daný skutek, uzavřel by dohodu o narovnání s panem H. a dal by státu určitou peněžní částku určenou na veřejně prospěšné účely (z toho nejméně polovinu pro oběti trestných činů) a státní zástupce by s tím souhlasil.

Odstoupení od trestního stíhání mladistvého lze uplatnit pouze v řízení proti mladistvým (viz kapitola I.17. **Co když je pachatelem mladistvý?**). Za stanovených podmínek může v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem soud pro mládež odstoupit od trestního stíhání mladistvého z důvodu nedostatku veřejného zájmu na dalším trestním stíhání (je-li horní hranice trestu odnětí svobody maximálně tři roky). V případě odstoupení od trestního stíhání mladistvého **poškozený musí dát souhlas s úplným nebo částečným odškodněním škody** způsobené proviněním (trestným činem mladistvého), případně se způsobem zajištění dosud neuhrazené části škody, nemá ale právo podat proti tomuto rozhodnutí stížnost, pouze o něm bude vyrozuměn. Byla-li

tedy způsobena škoda proviněním, u něhož přichází v úvahu odstoupení od trestního stíhání mladistvého, je třeba, aby ji obviněný mladistvý alespoň částečně nahradil, přičemž poškozený musí vyslovit souhlas s takovým odškodněním. Jestliže poškozený nebyl zcela odškodněn, je v jeho zájmu, aby s obviněným mladistvým (respektive s jeho zákonným zástupcem nebo obhájcem) uzavřel takovou dohodu, která by mu zajistila i zbytek náhrady škody. **Stejně jako u narovnání lze odškodnit nejen majetkovou škodu a škodu na zdraví, ale rovněž poskytnout přiměřené zadostiučinění a vypořádat bezdůvodné obohacení.** Proti rozhodnutí o odstoupení od trestního stíhání mladistvého nemůže poškozený podat stížnost.

PŘÍKLAD 42

Mladistvý se dopustil krádeže, když vám odcizil jízdní kolo. Protože trestní zákon za tento čin stanoví horní hranici trestu odnětí svobody tři roky, je možné od stíhání mladistvého odstoupit. Tento mladistvý vám nahradí část škody, vy přesto stále požadujete úplnou náhradu. Soud může přesto od stíhání odstoupit a vy budete pouze vyrozuměni, tedy nebudete mít možnost podat proti tomuto stížnost.

Proto pro vás bude výhodnější, dohodnete-li se s obviněným mladistvým na dohodě, která pro vás bude příznivější.

V případech odklonů není podmínkou, aby poškozený nárok na náhradu škody formálně uplatnil. Mělo by však být patrné z vyjádření poškozeného, eventuálně z jiných důkazů, z jakých důvodů a v jaké výši požaduje poškozený náhradu škody. Pro možnost podmíněného zastavení trestního stíhání,

narovnání nebo odstoupení od trestního stíhání mladistvého se nevyžaduje, aby ještě před příslušným rozhodnutím muselo ve všech případech skutečně dojít k náhradě škody poškozenému. U podmíněného zastavení trestního stíhání postačuje uzavření dohody mezi obviněným a poškozeným o náhradě škody nebo stačí, pokud obviněný učiní jiná opatření k náhradě škody.

Pokud obviněný dobrovolně škodu neuhradí na základě rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, o schválení narovnání nebo o odstoupení od trestního stíhání mladistvého, **nelze vést proti obviněnému exekuci**. Poškozenému pak nezbyvá než se obrátit na soud občanskoprávní cestou. Proto pokud nedojde ke skutečné náhradě škody (zejména u narovnání), je třeba požadovat po obviněném taková opatření k náhradě škody, aby nemuselo dojít k jejímu případnému soudnímu vymáhání.

V trestním řízení ukončeném podmíněným zastavením trestního stíhání, narovnáním nebo odstoupením od trestního stíhání mladistvého, v řízení o odložení podání návrhu na potrestání a ve zkráceném řízení **má poškozený stejná procesní práva jako v běžném trestním řízení**, tj. zejména právo nahlížet do spisu, navrhopvat důkazy a vyjadřovat se k nim, účastnit se některých úkonů trestního řízení, dát souhlas s trestním stíháním apod.

V případě, že chcete řešit váš případ některým z odklonů, je vhodné k dohodě o odškodnění mezi vámi a pachatelem využít mediace.

I.16. Mediace

Pokud máte zájem o zprostředkování jednání mezi vámi a obviněným ohledně náhrady materiální škody i morální újmy za účasti nestranného odborníka, tzv. mediaci, obraťte se na středisko Probační a mediační služby (kontakt vám předají na policii, státním zastupitelství nebo na soudu). Mediace vám poskytne bezpečné a otevřené prostředí pro vyjádření vašich potřeb a postojů v souvislosti s újmou, která se vám stala. Jednou z možností je i uzavření dohody o řešení vzniklých následků, která bude zohledňovat vaše zájmy a potřeby. Na mediační jednání si můžete po domluvě přivést i další blízké osoby. Mediace je dobrovolná. Více informací o mediaci najdete na stránkách **Probační a mediační služby** [zde](#).

PŘÍKLAD 43

|Vraťme se ještě jednou k dopravní hodně zapříčiněné R., při které byl zraněn H. a která byla nakonec „vyřešena“ narovnáním. K dohodě potřebné pro uskutečnění narovnání by mohli pánové R. a H. dospět právě díky mediaci, kdyby se jim samostatná domluva nedařila.

I.17. Co když je pachatelem mladistvý?

V případě, že je pachatelem trestného činu mladistvý, tedy osoba starší patnácti let, která nedosáhla osmnácti let věku, má trestní řízení některé zvláštnosti (trestní řízení proti mladistvému pachateli upravuje zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví

ve věcech mládeže a o změně některých zákonů – zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Postavení poškozeného je v zásadě obdobné jako v trestním řízení proti dospělému pachateli až na dále uvedené zvláštnosti. Orgány činné v trestním řízení mají povinnost vyrozumět poškozeného o tom, jestliže mladistvý prohlásí, že je připraven nahradit vzniklou škodu, jinak ji odškodnit nebo jinak přispět k narovnání, nebo jestliže mladistvý na sebe vezme povinnost, která se bezprostředně dotýká zájmů poškozeného. V řízení podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže může soud v případech, kdy zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož hranice nepřevyšuje tři roky, **odstoupit od trestního stíhání mladistvého** (z důvodu chybějícího veřejného zájmu na dalším stíhání mladistvého a s přihlédnutím k stupni nebezpečnosti provinění pro společnost a k osobě mladistvého, jestliže trestní stíhání není účelné a potrestání není nutné k odvrácení mladistvého od páchání dalších provinění). **Soud při rozhodnutí o odstoupení od trestního stíhání přihlédne rovněž k tomu, zda byla úplně nebo alespoň částečně nahrazena škoda způsobená proviněním a poškozený s takovým odškodněním souhlasil.** Bližší informace o postavení poškozeného při odstoupení od trestního stíhání mladistvého najdete **v druhé části kapitoly I.15.**, viz výše.

I.18. Pokud je obětí vaše dítě

Dítě (osoba mladší osmnácti let) jako poškozený **je v trestním řízení zastupováno zákonným zástupcem, tedy zpravidla rodičem**, který jej zastupuje při všech výše uvedených úkonech v rámci trestního řízení. Pokud však hrozí kolize zájmů zákonného zástupce a dítěte, například proto, že ze spáchání

trestného činu je podezřelý jeden z rodičů, ustanoví civilní soud dítěti pro řízení **opatrovníka** – většinou orgán sociálněprávní ochrany dětí, který pak dítě zastupuje při všech úkonech v trestním řízení.

PŘÍKLAD 44

Chlapec J. byl týrán svým otcem. Celá věc se posuzuje v trestním řízení. J. pochopitelně nemůže být zastupován otcem a nebylo by ani vhodné, kdyby byl zastupován matkou, protože ta by mohla chtít pomáhat svému manželovi. V takovém případě je nanejvýš záhodno, aby byl J. ustanoven opatrovník.

Pochopitelně zákonný zástupce nebo opatrovník nemohou zastoupit dítě při podání vysvětlení, nebo pokud je dítě vyslýcháno jako svědek. Je-li **vysvětlení** požadováno od nezletilého, je třeba předem vyrozumět jeho zákonného zástupce s výjimkou případů, kdy úkon nelze odložit a vyrozumění zákonného zástupce zajistit. Věk dítěte, ve kterém může být vyslechnuto jako svědek, trestní řád nijak neomezuje.

Pokud je vaše dítě vyslýcháno jako svědek, **nenacvičujte s dítětem jeho svědeckou výpověď**. Jeho výpověď může být považována za nevěrohodnou, pokud se bude zdát naučená. Výslech dítěte by měl provádět specializovaný kriminalista, který je proškolen ve vedení výslechu dítěte. U dětí mladších patnácti let, pokud jsou vyslýchány o okolnostech, jejichž ožívování v paměti by na ně mohlo mít nepříznivý vliv, by se měl výslech provádět šetrně a tak, aby jej nebylo třeba v dalším řízení opakovat. U výslechu musí být přítomen

pedagog nebo jiná osoba mající zkušenosti s výchovou mládeže, jejímž úkolem je přispět ke správnému vedení výslechu. Při výběru osoby, která má být k výslechu přibrána, policie přihlíží k tomu, o jaký druh trestné činnosti se jedná a zda je dítě touto trestnou činností samo poškozeno. Rodiče mohou takovou osobu policistovi neformálně navrhnout, avšak policista se návrhem nemusí řídit. Při drobné majetkové kriminalitě to může být třídní učitel, v případě šikany pracovník pedagogicko-psychologické poradny, v případě ublížení na zdraví pediatr, při týrání dítěte pedopsycholog, při pohlavním zneužívání pracovník krizového centra, univerzálně pak pracovník orgánu sociálněprávní ochrany dětí. Jako rodič můžete a nemusíte být k výslechu přizváni. Závisí to na policistovi. Rodič může být k výslechu přibrán, pokud to přispěje ke správnému vedení výslechu. Osoby, které byly takto přizvány, mohou navrhnout odložení výslechu na pozdější dobu, jeho přerušování nebo ukončení, pokud by provedení nebo pokračování v něm mělo nepříznivý vliv na psychický stav dítěte. Policista by měl pak takovému návrhu vyhovět, nehrozí-li nebezpečí z prodlení.

Příklad 45

Pokud je třeba dítě vystaveno soustavně rasisticky motivované šikaně ve škole je kvůli tomu pak následně vyslýcháno, může být velmi vhodná i výpověď rodiče. Ten může říct, jaké změny chování dítěte pozoroval, jak to ovlivňovalo jeho celkový stav včetně jeho zdraví apod.

S policií můžete projednat způsob, který vašemu dítěti nejlépe umožní poskytnout svědectví. Na některých místech

mají policisté k dispozici výslechové místnosti zařízené speciálně pro výslech malých dětí. Takové místnosti jsou vybaveny hračkami, mohou být vesele vymalovány apod., aby se děti zbavily stresu z výslechu a neznámého prostředí. Zvláště v případech týrání a sexuálního zneužívání je vhodné **provést výslech dítěte pomocí jednocestného zrcadla a pořídit videozáznam výslechu**. Ve výslechové místnosti přizpůsobené dětem je v průběhu výslechu pouze vyslýchající osoba – policista nebo psycholog, který klade dítěti otázky. Za jednocestným zrcadlem jsou pak další osoby, které musí být výslechu přítomny (například obhájce obviněného nebo obviněný, opatrovník dítěte, zákonný zástupce dítěte, soudce, pokud je výslech prováděn formou neodkladného a neopakovatelného úkonu, přibraná osoba, psycholog, soudní znalec) a které mají možnost prostřednictvím spojení s vyslýchajícím klást dítěti otázky. Jedná-li se kupříkladu o sexuální trestnou činnost, mohou děti to, co se jim stalo, ukazovat na panenkách (Jája a Pája), aby nemusely nepříjemnou událost vysvětlovat. Některé děti malují obrázky o svých zážitcích. Z tohoto výslechu, jak již bylo řečeno, by měl být pořízen videozáznam. Takovéto provedení výrazně snižuje pravděpodobnost, že výslech bude třeba opakovat před soudem. Pokud je výslech dítěte proveden po formální i obsahové stránce bezchybně, mělo být dítě v dalším řízení vyslechnuto jen v nutných případech.

V řízení před soudem je možno na podkladě rozhodnutí soudu provést důkaz přečtením protokolu, respektive videonahrávkou. Před soudním řízením je vhodné poskytnout policii veškeré informace, které máte k dispozici a které by mohly ovlivnit schopnost vašeho dítěte poskytnout svědectví. Mezi takové informace patří například konkrétní slova

nebo výrazy, které vaše dítě používá, úroveň jeho chápání a soustředění a informace o veškerých potížích s řečí, sluchem nebo zrakem.

Trestní řád umožňuje zkoumat duševní stav svědka, jestliže jsou zde závažné pochybnosti, zda schopnost svědka správně vnímat, zapamatovat si a reprodukovat prožitou událost není podstatně snížena. V právní praxi se hovoří o **zkoumání věrohodnosti svědka**. U dětí, které jsou obětí týrání nebo pohlavního zneužívání, nařizuje policejní orgán tento úkon poměrně často. Je tomu tak proto, že se obhajoba při nedostatku přímých důkazů snaží svědeckou výpověď dítěte zpochybnit. Dítě se musí tomuto znaleckému zkoumání podrobit. Zákonný zástupce nebo opatrovník však může vznést námitky proti osobě znalce, zejména pro pochybnost, zda se jedná o znalce příslušného oboru, nebo pro podjatost, případně proti formulaci otázek. O námitkách rozhodne příslušný státní zástupce. Znalec přibráný ke zkoumání věrohodnosti má právo se zúčastnit všech procesních úkonů, které se dítěte týkají.

Více informací najdete na stránkách **Nadace Naše dítě** [zde](#).

II. Kontakty organizací poskytujících pomoc obětem trestných činů

II.1. Liga lidských práv

Liga lidských práv v oblasti trestní spravedlnosti vedle analytické a legislativní činnosti poskytuje právní poradenství a podporu vybraným skupinám osob, zejména obětem:

- ▶ **Násilných trestných činů policistů,**
- ▶ **rasově motivovaných trestných činů,**
- ▶ **trestných činů ze strany zdravotnického personálu.**

Adresa:

Burešova 6, 602 00 Brno
tel: 545 210 446
fax: 545 240 012
e-mail: brno@llp.cz
více na www.llp.cz

II.2. Poradenství obětem trestných činů obecně

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ

Duškova 20, 150 00 Praha 5
tel.: 257 317 100(10)
fax: 251 512 299
e-mail: bkb@bkb.cz
více na www.bkb.cz

Poradny Bílého kruhu bezpečí:

Praha, Brno, Olomouc, Ostrava, Plzeň, Pardubice
více na http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=341

ASOCIACE OBČANSKÝCH PORADEN

Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů
více na <http://www.obcanskeporadny.cz/content/view/316/45/>

Občanská poradna Beroun

Na Příkopě 211/1, Beroun 266 01
tel.: 311 625 206
mobil: 604 272 576
e-mail: info@opberoun.cz
více na www.opberoun.cz

Občanská poradna Nymburk

nám. Přemyslovců 14/11, Nymburk 288 02
tel./fax: 325 511 148
mobil: 737 104 928
e-mail: poradna.nymburk@centrum.cz
více na www.opnymburk.cz

Občanská poradna Třebíč

úterý 9–12, čtvrtek 13–16 (nutnost telefonického objednání)
Přerovského 6, 674 01 Třebíč
tel.: 568 845 348

Občanská poradna TRIADA, Brno

úterý 13–16, pátek 9–12
Orlí 20, 602 00 Brno
tel.: 542 221 499

Viktima

Šafaříkova 952, 686 01 Uherské Hradiště

e-mail: viktima@seznam.cz

více na <http://www.viktima.cz/main.php?id=templates/zakladni-udaje>

Další občanské poradny ve vašem regionu

Základní informaci vám rovněž poskytnou v kterékoliv občanské poradně.

Adresář občanských poraden v ČR najdete zde:

<http://www.obcanskeporadny.cz/content/blogsection/4/87/>

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY

Radu vám rovněž poskytne některé ze středisek Probační a mediační služby ve vašem regionu.

Adresář středisek v jednotlivých regionech najdete zde:

http://www.pmscr.cz/download/Adresar_PMS_200608.pdf

II.3. Pomoc obětem domácího násilí

MAGDALENIUM

mobil: 776 718 459 (non stop)

e-mail: magdalenium2@volny.cz, magdalenium2@centrum.cz

více na <http://www.persefona.cz/vyrocní-zpravy.php>,

<http://www.magdalenium.cz/>

ADRA, HRADEC KRÁLOVÉ –

PYRAMIDA POMOCI A ROZVOJE

tř. E. Beneše 575, 500 12 Hradec Králové

tel.: 495 262 214

mobil: 606 824 104

e-mail: pyramidahk@adra.cz

více na <http://domacinasili.blog.cz/>,

<http://www.adra.cz/>

ČESKÁ KATOLICKÁ CHARITA – PROJEKT MAGDALA

Projekt Magdala – koordinační centrum

Londýnská 44, 120 00 Praha 2

tel.: 224 246 521

mobil: 603 588 440

e-mail: krpalkova@caritas.cz

více na <http://www.caritas.cz/>

PERSEFONA O.S. – POMOC OBĚTEM DOMÁCIHO NÁSILÍ

Jiráskova 8, 602 00 Brno

tel.: 545 245 996 (v pracovní dny 9.00–17.00)

help linka: 737 834 345 (denně 8.30–22.00)

e-mail: domacinasili@persefona.cz

více na <http://www.persefona.cz/>

MOST K ŽIVOTU

Šikmá 300, 541 03 Trutnov 3

tel./fax: 499 841 998

mobil: 777 303 115

e-mail: most.k.zivotu@volny.cz

více na <http://www.mostkzivotu.cz/cinnost.html>

PROFEM O. P. S.

konzultační středisko pro ženské projekty

Plzeňská 66, 150 00 Praha 5

tel./fax: 224 917 224

e-mail: info@profem.cz

linka právní pomoci ženám – obětem (domácího) násilí:

224 910 744 (každou středu 18.30–20.30)

více na <http://www.profem.cz/>

PSYCHOSOCIÁLNÍ CENTRUM ACORUS

Centrum pro pomoc obětem domácího násilí

Legerova 20, Praha

e-mail: acorus@atlas.cz

krizová linka: 283 892 772 (non stop)

více na <http://www.acorus.cz/>

ROSA

informační a poradenské centrum pro ženy – oběti domácího násilí

Podolská 25, 147 00 Praha 4

tel.: 241 432 466

e-mail: info@rosa-os.cz

krizová linka: 602 246 102 (všední dny 8:00–18:00)

více na <http://www.rosa-os.cz/index.php?id=2>,

<http://www.rosa-os.cz/>

SLEZSKÁ DIAKONIE – PORADNA ELPIS

Elpis Ostrava

28. října 86, 702 00 Ostrava

tel.: 596 615 935

e-mail: elpis.os@slezskadiakonie.cz

Elpis Havířov

Opletalova 4, 736 01 Havířov

tel.: 596 812 764

e-mail: elpis.ha@slezskadiakonie.cz

Elpis Třinec

Hraniční 280, 739 61 Třinec

tel.: 558 320 300

e-mail: elpis.tc@slezskadiakonie.cz

DONA LINKA

Pomoc osobám ohroženým domácím násilím

tel: 2 51 51 13 13 (nonstop)

SPONDEA

Krizové centrum pro děti a mládež

Pomoc obětem domácího násilí

Sýpka 25, 613 00 Brno

tel.: 541 235 511, 608 118 088

e-mail: krizovapomoc@spondea.cz

více na www.spondea.cz,

<http://www.spondea.cz/index.php?pg=kontakt-kancelar>

EVA

Poradna pro ženy a dívky v nouzi

Diecézní charita

Kanovnická 16, 370 01 České Budějovice

tel.: 386 357 376

fax: 386 360 284

e-mail: eva@charitacb.cz

více na www.charitacb.cz

INTERVENČNÍ CENTRA ČR

pomoc obětem domácího násilí

Jihočeský kraj:

Diecézní charita v Českých Budějovicích

Kanovnická 11, 370 01 České Budějovice

tel.: 386 232 016

více na www.charitacb.cz

Jihomoravský kraj:

SPONDEA při ČČK Brno, o. p. s.

Sýpka 25, 613 00 Brno

tel.: 541 213 732

více na www.spondea.cz

Karlovarský kraj:

Okresní ústav sociálních služeb v Sokolově, přísp. org.

Rokycanova 1756, Sokolov – poliklinika

tel.: 352 308 349

více na www.ouss.cz

Královéhradecký kraj:

Oblastní charita Hradec Králové

Velké náměstí 34, 500 03 Hradec Králové

tel.: 495 530 033

více na www.hk.caritas.cz

Liberecký kraj:

Centrum sociálních služeb Libereckého kraje

Tanvaldská 269, 463 11 Liberec 30

tel.: 482 750 063

více na www.csslk.cz

Moravskoslezský kraj I.:

Donacentrum Bílého kruhu bezpečí Ostrava

28. října 2556, 702 00 Ostrava

tel.: 597 489 388

více na www.bkb.cz

Moravskoslezský kraj II.:

Slezská diakonie

28. října 86/1810, 702 00 Ostrava-Moravská Ostrava

tel.: 596 611 239, 739 500 634, fax: 596 611 238

e-mail: ic.ostrava@slezskadiakonie.cz

více na www.slezskadiakonie.cz

Olomoucký kraj:

Středisko sociální prevence Olomouc

Na Vozovce 26, 779 00 Olomouc

tel.: 585 427 141

více na www.ssp-ol.cz

Pardubický kraj:
SKP-CENTRUM Pardubice
Bělehradská 513, 530 09 Pardubice
tel.: 466 799 072
více na www.skp-centrum.cz

Plzeňský kraj:
Diecézní charita Plzeň
Hlavanova 359/16, Plzeň
tel.: 377 223 861
více na www.dchp.cz

Hlavní město Praha:
**MCSSP Městské centrum sociálních služeb
a prevence Praha**
Šromova 861, Praha 9
tel.: 604 231 085
více na www.mcssp.cz

Středočeský kraj:
**Poradna pro rodinu, manželství
a mezilidské vztahy Rakovník**
Žižkovo nám. 169, 269 01 Rakovník
tel.: 313 502 588
více na www.poradna-rakovnik.cz

Ústecký kraj:
Občanské sdružení SPIRÁLA
K Chatám 22,
403 40 Ústí nad Labem – Skorotice
tel.: 472 743 835
více na www.volny.cz/spirala.cki

Kraj Vysočina:
**Psychocentrum, manželská
a rodinná poradna kraje Vysočina**
Pod Příkopem 4, 586 01 Jihlava
tel.: 567 215 532
více na www.psychocentrum.cz

Zlínský kraj:
**Poradna pro rodinu, manželství
a mezilidské vztahy ve Zlíně**
U Náhonu 5208, 760 01 Zlín
tel.: 577 018 265
více na www.volny.cz/poradna.zlin

II.4. Pomoc obětem znásilnění a sexuálního zneužívání

ÉLEKTRA
Pomoc obětem zneužitým v dětství
Michova 1622, 149 00 Praha 11
tel: 272 911 110
fax: 272 911 110
e-mail: info@centrumelektra.cz
více na <http://www.centrumelektra.cz/>

II.5. Pomoc obětem dopravních nehod

ČESKÉ DRUŽENÍ OBĚTÍ DOPRAVNÍCH NEHOD

Poradenská kancelář

Točitá 12/1719, 140 00 Praha 4

tel./fax: 222 363 535, 739 983 321

e-mail: csodn-poradna@centrum.cz

více na <http://www.csodn.cz/csodn.php?akce=kontakty>

II.6. Pomoc dětským obětem

SDRUŽENÍ LINKA BEZPEČÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE

Ústavní 91/95, 181 21 Praha 8

tel.: 800 155 555

e-mail: linkabezpeci@linkabezpeci.cz

více na www.linkabezpeci.cz

DĚTSKÉ KRIZOVÉ CENTRUM

V Zápolí 1250/21, 141 00 Praha 4-Michle

NON-STOP telefon Linky důvěry: 241 48 41 49

e-mail internetové linky důvěry: problem@ditekrize.cz

Kontakt pro klienty a zájemce o služby DKC

tel./fax: 241 480 511, mobil: 777 664 672

e-mail: dkc@ditekrize.cz

více na www.dkc.cz

NADACE NAŠE DÍTĚ

linka právní pomoci: 777 800 002

více na <http://www.nasedite.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=232>

ČESKÁ SPOLEČNOST NA OCHRANU DĚTÍ A RŮŽOVÁ LINKA

Ruská 87, Praha 10

krizová linka: 272 736 263

(všední den 8.00–20.00, o víkendech
a svátcích 14.00–20.00)

e-mail: mail@ruzovalinka-praha.cz

více na www.ruzovalinka-praha.cz

FOND OHROŽENÝCH DĚTÍ

Na Poříčí 6, Praha 1

tel./fax: 224 236 655

e-mail: fod@fod.cz

více na www.fod.cz

II.7. Pomoc obětem v psychické krizi

KRIZOVÉ CENTRUM RIAPS

více na www.mcssp.cz/riaps.php

Regionální institut ambulantních psychosociálních služeb

Chelčického 39, 130 00 Praha 3 – Žižkov

linka důvěry: 222 580 697 – nepřetržitě

tel./fax 8.00–16.00: 222 586 768, 222 585 350

tel./fax 16.00–8.00: 222 582 151 – lůžkové oddělení

e-mail: riaps@mcssp.cz, linka@mcssp.cz

(Městské centrum sociálních služeb a prevence)

více na www.mcssp.cz

Linka psychopomoci: 224 214 214

poradenská linka pro osoby v psychické krizi

po–pá 9.00–21.00

II.8. Pomoc obětem z řad seniorů

ŽIVOT 90

Služby seniorům, zdravotně postiženým
nebo osamělým občanům

Karolíny Světlé 286/18, Praha 1

tel.: 222 333 555,

SENIOR TELEFON (nonstop linka): 800 157 157

fax: 222 333 999

e-mail: sekretariat@zivot90.cz

více na www.zivot90.cz

ZLATÁ LINKA SENIORŮ

tel.: 800 200 007

bezplatná linka důvěry pro seniory

funguje po–pá 8–20 hodin,

nabízí informace z lékařské, psychologické,
právní či sociální oblasti

(provozuje Nadační fond Elpida)

II.9. Pomoc obětem obchodování s lidmi

LA STRADA

P.O.Box 305, 111 21 Praha 1

tel. (kancelář): 222 721 810,

info/SOS: 222 717 171

e-mail: lastrada@strada.cz

více na <http://www.strada.cz/>

III. Vzory právních podání

III.1. Vzor trestního oznámení

Policie České republiky
Obvodní oddělení Brno-střed
Běhounská 1, 602 00 Brno

V Brně dne 10. 6. 2008

Oznamovatel: Pavel Bodrý, nar. 18. 3. 1967, bytem Bratislavská 31, Brno

Oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin

Jsem zaměstnán jako řidič autobusu u Dopravního podniku města Brna. Při noční směně dne 6. 6. 2008 v autobuse městské hromadné dopravy č. 93 v Brně okolo 00:45 mě napadl jeden z cestujících a způsobil mi zlomeninu klíční kosti, těžký otřes mozku, zlomeninu nosu a četné tržné rány v obličeji. Pro tato zranění jsem byl v pracovní neschopnosti od 7. 6. 2008 do 30. 7. 2008. Poté jsem podstoupil rehabilitační léčení do 20. 8. 2008. Útočníkem byl mladý muž ve věku 20–25 let, vysoký okolo 170–180 cm, měl modré oči a vyholenou hlavu, dle oblečení pravděpodobně příslušník hnutí skinheadů.

Napadení byli přítomni dva cestující: Andrea Nová, bytem Cejl 43, 60200 Brno a Robert Potužník, bytem Lacinova 165, Brno.

Dle § 158 odst. 1 tr. řádu žádám, abych byl do jednoho měsíce vyrozuměn policejním orgánem o učiněných opatřeních.

Domnívám se, že uvedené okolnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin ublížení na zdraví dle § 221 odst. 1 trestního zákona.

Pavel Bodrý

Přílohy:

- lékařská zpráva Úrazová nemocnice Brno, MUDr. Jaroslav Tichý ze dne 8. 7. 2008

III.2. Vzor stížnosti proti usnesení o odložení věci

V Brně dne 16. 7. 2008

Policie České republiky
Obvodní oddělení Brno-střed
Běhounská 1, 602 00 Brno

K č. TČ-ORTP 2897/08-TP

Stížnost poškozeného Pavla Bodrého, nar. 18. 3. 1967, bytem Bratislavská 31, Brno proti usnesení Obvodního oddělení Policie České republiky Brno-střed ze dne 14. 7. 2008 č. j. TČ-ORTP 2897/08-TP, kterým byla odložena věc o šetření trestného činu ublížení na zdraví

Odůvodnění:

Napadeným usnesením bylo rozhodnuto podle § 159a odst. 1 tr. ř. o odložení trestní věci, ve které byl prošetřován útok na moji osobu, ke kterému došlo dne 5. 4. 2008 v autobuse městské hromadné dopravy č. 93 v Brně. Pracuji jako řidič autobusu a při noční směně mě dne 5. 4. 2008 okolo 00:45 napadl jeden z cestujících a způsobil mi zlomeninu klíční kosti, těžký otřes mozku, zlomeninu nosu a četné tržné rány v obličeji. Policie věc odložila s odůvodněním, že se nepodařilo vypátrat útočníka, a tedy nelze zahájit trestní stíhání proti určité osobě. Z odůvodnění usnesení nelze zjistit, jaké úkony k objasnění věci policejní orgán provedl (kromě sepsání protokolu o trestním oznámení). Mám tedy za to, že policejní orgán neprovedl všechny úkony, které by mohly vést k identifikaci útočníka. Žádám tedy o výslech dvou cestujících Andrey Nové a Roberta Potužníka, kteří byli napadení přítomni.

Z těchto důvodů tedy

navrhuji:

aby dozorující státní zástupce Městského státního zastupitelství v Brně podle § 149 tr. ř. napadené usnesení zrušil a uložil Obvodnímu oddělení Policie České republiky Brno-střed, aby o věci znovu jednalo a rozhodlo.

Pavel Bodrý

III.3. Vzor návrhu poškozeného na uložení povinnosti obžalovanému nahradit škodu

Policie České Republiky
Obvodní oddělení Brno-střed
Běhounská 1, 602 00 Brno

Ke sp. zn.: ČSV:OVV – 243/1997

Návrh poškozeného na uložení povinnosti obžalovanému nahradit škodu

Obviněný Filip Nakládal mě dne 6. 6. 2008 v hádce fyzicky napadl v restauraci U kamenného lva. V důsledku napadení jsem utrpěl zlomeninu klíční kosti, těžký otřes mozku, zlomeninu nosu a četné tržné rány v obličeji. Pro tato zranění jsem byl v pracovní neschopnosti od 7. 6. 2008 do 15. 7. 2008. Poté jsem podstoupil rehabilitační léčení do 18. 8. 2008. Ušlá mzda, náklady spojené s léčením, bolestné a náhrada za ztížení společenského uplatnění činí 85 000 Kč. Podle § 43 odst. 3 tr. řádu se připojuji s nárokem na náhradu škody k trestnímu řízení a navrhuji, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit mi škodu v celkové výši 85 000 Kč, protože škodu způsobil trestným činem, pro nějž je stíhán.

V Brně dne 3. 9. 2008

Pavel Bodrý
Bratislavská 31
602 00 Brno

III.4. Vzor návrhu poškozeného na uspokojení nároku na náhradu škody zajištěním majetku obviněného

Městský soud v Brně
Rooseveltova 16
602 00 Brno

Ke sp. zn. 7 T 121/2008

Návrh poškozeného Pavla Bodrého, bytem Bratislavská 31, 602 00 Brno na zajištění nároku na náhradu škody zajištěním majetku obviněného Filipa Nakládala, nar. 30. 7. 1959, bytem Brno, Lidická č. 65

Jako poškozený jsem uplatnil nárok na náhradu škody způsobené trestným činem obviněného Filipa Nakládala v celkové výši 85 000 Kč. Je mi známo, že obviněný vlastní starší osobní vozidlo Škoda Felicia, jinak je nemajetný a jeho příjem se pohybuje kolem 10 000 Kč hrubého měsíčně. Protože obviněný údajně chce automobil prodat, obávám se, že uspokojení mého nároku na náhradu škody bude mařeno nebo ztěžováno. Proto navrhuji, aby Městský soud v Brně rozhodl podle § 47 odst. 1 tak, že výše uvedené věci se určují k zajištění mého nároku na náhradu škody a že se § 47 odst. 2 řádu zakazuje obviněnému s nimi nakládat.

V Brně dne 3.10.2008

Pavel Bodrý

LIGA LIDSKÝCH PRÁV

© Liga lidských práv, 2009

Kontakt:

Liga lidských práv, o.s.

Burešova 6, 602 00 Brno

tel.: (+420) 545 210 446, fax: (+420) 545 240 012

e-mail: brno@llp.cz, www.llp.cz

www.ferovanemocnice.cz, www.ferovaskola.cz

www.reformaopatrovnictvi.cz